

Kombineret danskundervisning og værkstedundervisning for flygtninge og indvandrere - evaluering af to forsøg

**AMU-Center København - Sprogcenter Kigkurren
AMU-Center Nordsjælland - Sprogcenter Nordsjælland**

Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie nr. 8 - 2002
Undervisningsministeriet, september 2002

**Kombineret danskundervisning og værkstedsundervisning for
flygtninge og indvandrere - evaluering af to forsøg**

**AMU-Center København - Sprogcenter Kigkurren
AMU-Center Nordsjælland - Sprogcenter Nordsjælland**

Undervisningsministeriet, september 2002

**Kombineret danskundervisning og værkstedsundervisning
for flygtninge og indvandrere - evaluering af to forsøg**

**AMU-Center København – Sprogcenter Kigkurren
AMU-Center Nordsjælland – Sprogcenter Nordsjælland**

Udgivet af Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen, Område for
arbejdsmarkedsuddannelser

Publikationen indgår i Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie som nr. 8-2002 og *under
temaet rummelighed i uddannelsessystemet*.

Forfattere: Lene Ibsen, Sprogcenter Nordsjælland, og Inge Lund Yükksekaya Olsen,
sprogcenter Kigkurren

Redaktion: Helle Schjerup Hansen, Undervisningsministeriet, og Gitte Østergård Nielsen,
Integrationsministeriet

1. udgave, 1. oplag, 700 stk.

ISBN 87-603-2167-9

ISBN (WWW) 87-603-2169-5

ISSN 1399-2279

Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie (Online) 1399-7386

Rapporten er udgivet som internet-publikation og kan downloades på
www.pub.uvm.dk/2002/flygtninge

Forord

Fra efteråret 2000 til foråret 2001 blev der gennemført to forsøg med særligt tilrettelagte uddannelsesforløb for ledige flygtninge og indvandrere på to AMU-centre, hvori sprogcentrenes danskundervisning blev kombineret med AMU-centrenes faglige undervisning og undervisning i arbejdsmarkedsorientering og kulturforståelse. Nærværende publikation rummer evalueringsrapporterne fra de to forsøg samt indledningsvis Undervisningsministeriets og Arbejdsmarkedsstyrelsens opsummering og anbefalinger.

Forsøgene er en udmøntning af punkt 25 under overskriften ”Styrket samspil mellem sprogcentre og AMU” i regeringens handlingsplan, ”Bedre integration – en samlet handlingsplan”, Regeringen, februar 2000 (side 163):

”Ifølge formålet i Lov 487 om undervisning i dansk som andetsprog for voksne udlændinge m.fl. tilstræbes det, at den enkelte kursist opnår dansksproglige og almene forudsætninger, som er nødvendige for fortsat uddannelse og almene kundskaber og færdigheder, som er relevante i forhold til arbejdslivet, og som styrker deltagernes aktive medvirken i det danske samfund. I relation til lovens overordnede formål er samspillet mellem danskundervisning og øvrig aktivering, herunder uddannelse, afgørende.

Med henblik på at fremme den enkelte udlændings muligheder for at komme i beskæftigelse og/eller i uddannelse etableres der forsøg med særligt tilrettelagt undervisning for forsikrede i aktivering. Det er formålet med undervisningen at etablere et sammenhængende forløb bestående af danskundervisning, tilrettelagt i henhold til Lov 487 og AMU-værkstedundervisning, som både kvalificerer alment dansksprogligt og i forhold til arbejdsmarkedet. Sprogcentrets danskundervisning gennemføres på AMU-centret i nær tilknytning til værkstedundervisningen”.

På baggrund af de positive erfaringer fra forsøgene er det Undervisningsministeriets og Arbejdsmarkedsstyrelsens håb, at sådanne uddannelsesforløb fremover vil indgå som en del af de muligheder, der tilbydes flygtninge og indvandrere, og dermed vil medvirke til deres integration på det danske arbejdsmarked.

Forsøgene blev gennemført, mens AMU var placeret under Arbejdsmarkedsstyrelsen og sprogcentre under Undervisningsministeriet, hvilket fremgår af rapporten. Den 27. november blev AMU overflyttet til Undervisningsministeriet og sprogcentre blev overflyttet til Integrationsministeriet. Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet har valgt ikke at ændre i den oprindelige tekst.

Afslutningsvis skal bemærkes, at meninger og synspunkter i evalueringerne af de to forsøg står for forfatterens egen regning.

Rapporten er udgivet som internet-publikation på web-adressen: pub.uvm.dk/2002/flygtninge

Undervisningsministeriet, september 2002

INDHOLDSFORTEGNELSE

<i>Forord</i>	5
I. Indledning	7
I.1. Baggrund	7
I.2. Overordnede konklusioner	8
I.3. Arbejdsmarkedsstyrelsens og Undervisningsministeriets anbefalinger	9
II. Konklusioner og anbefalinger fra de to forsøgsrapporter	10
II.1. Samarbejde mellem AMU-Center Nordsjælland og Sprogcenter Nordsjælland	10
II.2. Samarbejde mellem AMU-Center København og Sprogcenter Kigkurren	11
II.3. Anbefalinger til fremtidige forløb på baggrund af de to forsøgsrapporter	12
III. Evaluering af forsøgsuddannelsen - AMU-Center København og Sprogcenter Kigkurren	14
III.1. Faktaoplysninger om forløbet	15
III.2. Deltagere	16
III.3. Visitation	17
III.4. Generel planlægning af uddannelsesforløbet	19
III.5. Undervisningen	21
III.5.1. Undervisning i Rengøring med dansk	21
III.5.2. Undervisning i Arbejdsmarkedsorientering, edb og jobsøgning med dansk	25
III.5.3. Undervisning i Køkken med dansk	28
III.6. Deltagerne fremover	31
III.7. Konkluderende bemærkninger	33
IV. Evaluering af forsøgsuddannelsen - AMU-Center Nordsjælland og Sprogcenter Nordsjælland	38
IV.1 Faktaoplysninger	39
IV.2. Deltagere	40
IV.3 Visitation	41
IV.4. Generel planlægning af uddannelsesforløbet	43
IV.5. Undervisningen	44
IV.5.1. Undervisning i Lager med dansk	45
IV.5.2. Undervisning i Elektronik med dansk	50
IV.5.3. Undervisning i edb med dansk	54
IV.5.4. Undervisning i Jobsøgning, praktikforberedelse og –evaluering	55
IV.5.5. Undervisning i Samarbejde og kommunikation	57
IV.5.6. Undervisning i kvalitetskendskab	58
IV.5.7. ”Praktikevaluering”	58
IV.6. Det videre forløb for deltagerne	59
IV.7. Konkluderende bemærkninger	62

I. INDLEDNING

I.1. Baggrund

De to uddannelsesforløb, der blev afholdt som forsøg med danskundervisning og værkstedsundervisning i samspil, er resultatet af et mangeårigt samarbejde mellem Undervisningsministeriet/sprogcentre og Arbejdsmarkedsstyrelsen/AMU-systemet.

Udgifter til udvikling, undervisning og drift blev dækket af Arbejdsmarkedsstyrelsens satspuljemidler, mens afrapportering og dansklærernes forberedelsestid blev finansieret af Undervisningsministeriet.

Forsøgene har taget afsæt i de muligheder, der ligger i Undervisningsministeriets regelsæt m.h.t. at udbyde en tematiseret danskundervisning for voksne udlændinge i samspil med en fagligt rettet undervisning, ligesom AMU-systemet i forbindelse med forsøgsvirksomheden har udviklet uddannelsesbeskrivelser for forløb af denne type.

Oprindeligt blev forløbene tænkt for ledige flygtninge og indvandrere i aktivperioden, men målgruppen blev udvidet til også at omfatte ledige kontanthjælpsmodtagere. Målgruppen var desuden personer med forholdsvis begrænsede dansksproglige forudsætninger, dog svarende til sprogcentrenes spor 2, trin 2. Dette er et lavere dansksprogligt niveau end det, der forudsættes ved AMU-systemets øvrige særligt tilrettelagte uddannelsesforløb for flygtninge og indvandrere, hvor forudsætningerne som minimum svarer til sprogcentrenes Almenprøve 1-niveau. Endelig var det afgørende, at personerne skønnes at kunne drage nytte af kombinationen sprog- og værkstedsundervisning, ligesom værkstedsfagene skulle være af relevans og interesse for målgruppen.

Som forsøgsregioner blev København og Nordsjælland udvalgt, dels fordi der er mange flygtninge og indvandrere i disse regioner, og dels fordi den tætte beliggenhed mellem de to forsøgsinstitutioner kunne give mulighed for et vist samarbejde regionerne imellem. De to uddannelsesforløb blev derfor gennemført på AMU-Center København med dansklærer fra Sprogcentret Kigkurren, og på AMU-Center Nordsjælland med dansklærer fra Sprogcenter Nordsjælland.

Samtidig blev AF, kommuner, sprogcentre - og i København, UndervisningsCentret for Indvandrere, UCI – kontakten med henblik på lokalt samarbejde om forsøgene og henvisning af deltagere.

En følgegruppe fulgte forsøgene gennem to møder før forsøgenes afholdelse og et efter. Gruppen havde følgende sammensætning: Lene Ibsen, Sprogcenter Nordsjælland, Lone Nielsen, AF Hillerød, Marika Norling, Hillerød Kommune, Phillip Jensen, AMU-Center Nordsjælland, Inge Lund Yükksekaya Olsen, Sprogcentret Kigkurren, Carina Leunbach og Jonna Schultz, AF Storkøbenhavn, Lena Ahrenst, UCI København, Karin Søndergård, AMU-Center København, Jette Lou og Gitte Østergaard Nielsen, Undervisningsministeriet, Dorthe Eltard og Helle Schjerup Hansen, Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Derudover blev der undervejs afholdt et møde mellem Undervisningsministeriet, Arbejdsmarkedsstyrelsen, lærere og planlæggere på de to AMU-centre, hvor aktuelle forhold omkring forsøgene blev drøftet, ligesom undervisningen blev overværet på de to hold.

Begge forsøgsrapporter, som er skrevet af dansklærerne, og som er afstemt med faglærere og øvrige samarbejdspartnere, bringes som de sidste dele i denne fælles rapport.

I.2. Overordnede konklusioner

Samarbejde om forløbene

Et tæt institutionssamarbejde - mellem sprogcenter, AMU-center, kommuner og AF - er væsentligt med henblik på at få indkredset målgruppen. Desuden skal samarbejdet etableres i god tid inden forløbenes gennemførelse. I øvrigt er det afgørende, at der undervejs og inden forløbets afslutning er et tæt samarbejde mellem den enkelte deltager, pågældendes sagsbehandler og lærerne med henblik på udarbejdelse af videre plan eller opstilling af nye mål.

Uddannelsernes sammensætning og struktur

Lærerne peger på, at de har været meget tilfredse med uddannelsernes struktur og indhold, herunder de to forskellige og forholdsvis lange faglige brancheforløb, suppleret med andre, korterevarende fagområder, bl.a. arbejdsmarkedsorientering og edb. Dog kunne edb-forløbene med fordel have været noget længere.

To-lærersystemet har gjort det muligt at skabe en indholdsmæssig sammenhæng mellem fag- og danskundervisningen. Lærerne vurderer, at forudgående samarbejde om forløbet og tolærerordningen er afgørende forudsætninger for, at sådanne forløb bliver succesfulde. Dansklærerne mener, at det er vigtigt, at der også har været tid til at bearbejde værkstedsundervisningen sprogligt i de 10 lektioner om ugen, hvor dansklæreren har haft ansvaret for undervisningen alene.

Fagligt og dansksprogligt udbytte

Lærerne peger på, at langt de fleste deltagere har fået et stort fagligt og dansksprogligt udbytte af undervisningen. De har fået et bredt kendskab til de brancher, der indgik i forløbet og har haft mulighed for at afprøve egne færdigheder og interesser. De fleste har valgt efterfølgende at beskæftige sig med et af de brancheområder, der indgik i undervisningen. Deltagerne har fået en større sproglig selvtilid og et større ordforråd. De er blevet bedre til at lytte, læse og forstå og har fået større tillid til at kommunikere på dansk.

Virksomhedsbesøg og praktikophold

Deltagerne har undervejs i forløbet haft mulighed for kontakt til arbejdsmarkedet gennem virksomhedsbesøg og for det ene forløbs vedkommende gennem praktikophold. Begge initiativer anbefales af lærerne. Ikke mindst praktikopholdene fremhæves som meget udbytterige. Praktikstederne har gjort en stor indsats for, at praktikanterne kunne få et realistisk billede af virksomhedens arbejde og har givet praktikanterne opgaver, som de kunne magte. Deltagerne har på deres side oplevet, at de har kunnet honorere de krav, der er blevet stillet til dem.

Arbejds- og uddannelsesplacering efter forløbet

Af de 16 deltagere, der gennemførte de to forløb, kom 5 i arbejde, 7 var på vej til - eller var kommet i gang med – et jobtræningsforløb inden for et af de brancheområder, der indgik i uddannelsen (heraf blev 3 anbefalet kombination med danskundervisning), 2 kom i fortsat uddannelse, 1 ville søge job uden for de aktuelle brancher og for 1 person blev der søgt et jobtræningsforløb på et kontor. At praktikken var en positiv del af forløbet viser sig bl.a. i, at stort set alle praktikanterne fik mulighed for ansættelse i praktikvirksomheden efter uddannelsesforløbet, enten i job eller i jobtræning ofte med henblik på senere ansættelse enten i samme virksomhed eller et andet sted.

I.3. Arbejdsmarkedsstyrelsens og Undervisningsministeriets anbefalinger

Som det fremgår, er erfaringerne med forløbene gode, da deltagerne har øget deres kompetencer såvel dansksprogligt som fagligt. De største succeskriterier har været deltagerne tilfredshed og dette, at deltagerne efterfølgende enten kom i direkte eller støttet beskæftigelse, i videre uddannelse eller fik justeret handlingsplan ind i fortsat, målrettede forløb.

På baggrund af erfaringerne fra de to forsøgsforløb, giver Arbejdsmarkedsstyrelsen og Undervisningsministeriet nedenstående anbefalinger:

Det anbefales, at kræfterne nu bruges på at styrke implementeringen af sådanne forløb som en del af sprogcentrenes og AMU-centrenes daglige virke. Dette forudsætter informationsvirksomhed, planlægning af forløbene i god tid samt tæt samarbejde, alle involverede institutioner imellem: sprogcenter, AMU-center, kommune og AF.

Med henblik på at sikre ovenstående anbefales det, at der findes midler til udarbejdelse af informationsmateriale samt til styrkelse af det regionale samarbejde. Samarbejdet og den lokale netværksdannelse kan bl.a. fremmes via afholdelse af seminarer og konferencer.

II. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER FRA DE TO FORSØGSRAPPORTER

II.1. Samarbejde mellem AMU-Center Nordsjælland og Sprogcenter Nordsjælland

Undervisningsforløbet strakte sig over perioden 16. oktober 2000 – 23. marts 2001.

Der var 12 deltagere på holdet, 10 henvist af kommunen, 2 deltagere henvist af AF. Der var tale om et hold med forskellige nationaliteter, 9 mænd og 3 kvinder i aldersgruppen 24 – 57 år med spredt uddannelsesbaggrund, dog havde de fleste 10-12 års skolegang fra hjemlandet. Det dansksproglige niveau spredte sig fra spor 2, trin 1 midt til spor 2, trin 2 slut. De fleste var flygtninge uden erfaringer fra det danske arbejdsmarked.

Der blev undervist i værkstedsfagene lager og elektronik samt i fagene arbejdsmarkedsorientering, edb og jobsøgning, herunder samarbejde og kommunikation. Der var indlagt 14 dages praktik i hvert af værkstedsfagene lager og elektronik. Forberedelsen til praktikken og den efterfølgende evaluering indgik desuden i undervisningen.

Undervisningen, som foregik fra kl. 9 - 15, var struktureret således, at deltagerne havde dansk med dansklæreren ca. 2 lektioner om formiddagen, derefter 1 times undervisning i dansk + fag med dansklærer og faglærer, 1 times undervisning i fag + dansk med faglærer og dansklærer og om eftermiddagen havde faglæreren holdet alene i 1 lektion, dvs. der var dobbeltlærerdekning i ca. tre timer om dagen.

Problemer

- Svært at finde frem til deltagere med det ønskede sprogniveau på grund af for kort tid til at forberede projektet.
- Dansklæreren måtte bruge undervisningstid til at fremskaffe praktikpladser, som viste sig at være en langsom og opgave.
- For kort tid til lærersamarbejde.
- Det var vanskeligt for deltagerne at følge det skriftlige instruktionsmateriale til EDB.
- En deltager måtte holde op før tiden, fordi A-kassen og AF ikke kunne blive enige om, hvem af dem, der skulle betale deltagerens underhold. Deltageren var endnu ikke i aktivperioden.

Gode ting

- Strukturen i undervisningstilrettelæggelsen (dansktimer, fagtimer og overlappende dansk/fag timer) var fin.
- Samarbejdet mellem dansklærer og faglærer var upåklageligt.
- Der var afsat tid til fælles planlægning af lagermodulet.
- Deltagerne havde stort udbytte af praktikopholdene. De oplevede, at de kunne honorere de krav, der blev stillet på en dansk arbejdsplads.

- Deltagerne blev i EDB-faget fortrolige med brugen af de grundlæggende funktioner i tekstbehandlingsprogrammet og af internettet.
- Antallet af fag var passende. To lange moduler var fint, så deltagerne kunne stifte bekendtskab med to brancher, hvor der er tid til at få et godt kendskab til hver branche.
- Et par af deltagerne blev efter forløbet ansat på den arbejdsplads, hvor de havde været i praktik.

II.2. Samarbejde mellem AMU-Center København og Sprogcenter Kigkurren

Undervisningsforløbet strakte sig over perioden 13. november 2000 – 2. marts 2001.

Der var 10 deltagere på holdet, 7 kvinder og 3 mænd. 3 henvist af kommunen og 7 henvist af AF. Aldersspredningen var fra 18 – 46 år. Ved juletid var holdet indskrænket til 7 deltagere (én fik arbejde, én døde, én udeblev). Deltagerne befandt sig på spor 2 og havde en forholdsvis langsom dansksproglig progression. Deres niveau strakte sig fra spor 2 trin 1 start til spor 2 trin 2 midt. Der var derfor ikke tale om et homogent hold.

Undervisningsdagen startede kl. 9 og sluttede kl. 15. Der blev undervist i værkstedsfagene rengøring og køkken samt i arbejdsmarkedsorientering/EDB/jobsøgning. Placeringen af dansktimer og fagtimer og læreroverlappningen svarede til Hillerød-projektet. Der var ikke indlagt praktikforløb i undervisningen.

Problemer

- Vanskeligt at finde frem til deltagere med tilstrækkelige dansk kundskaber. Derfor blev man nødt til at sammensætte et hold, hvor der var store forskelle på deltagernes dansksproglige niveau.
- Halvdelen af deltagerne havde samme modersmål (tyrkisk), hvilket var uheldigt, da de ikke var gode til at tale dansk sammen.
- Der var ikke afsat tid til, at faglæreren kunne være med til sammen med dansklæreren at forberede forløbet.
- Der var 3 forskellige EDB-faglærere i forløbet.
- Arbejdsmarkedsorientering/EDB/jobsøgning var meget relevant, men modulet var opdelt i for små forløb af en uges varighed. Udbyttet ville have været større, hvis forløbene havde varet to uger ad gangen.
- Det var vanskeligt at lave gruppearbejde, fordi der var for få deltagere på holdet. I rengøringsdelen havde gruppearbejdet i øvrigt ikke deltagernes store interesse. Generelt var deltagerne ikke gode til at lytte til hinanden i undervisningen.
- Den sidste time på dagen var afsat til faglæreren. Det var vanskeligt at motivere deltagerne på dette tidspunkt. På den anden side ville det nok have været værre at lægge en danskundervisningstime sidst på dagen.
- De test af dansk niveauet, der benyttedes til de to forsøgsforløb for at måle progressionen i danskindlæringen, viste sig ikke at være egnede, fordi opgaverne ikke afspejlede det, der var foregået i undervisningen.

- Der manglede en fortløbende kommunikation mellem AF-sagsbehandleren og de to lærere på projektet.
- 3 deltagere ønskede efter forsøgsforløbet at starte på cafeteria- og kantineassistentuddannelsen med dansk, men desværre blev uddannelsen ikke til noget på grund af manglende tilmeldinger.

Gode ting

- Samarbejdet mellem faglærer og dansklærer forløb godt.
- Deltagerne nåede langt i EDB. Mange havde ikke siddet ved en computer før, men havde ved kursets afslutning fået et afslappet forhold til faget og havde fået indsigt i computerens muligheder (f.eks. jobsøgning på nettet).
- De motiverede havde stort udbytte af undervisningen.
- Der blev brugt megen tid på at skrive dagbog. Først talte holdet om, hvad man havde lavet den foregående dag, hvorefter læreren sammenfattede det på tavlen, og deltagerne skrev af fra tavlen. Deltagerne var meget glade for deres dagbog, som også gjorde det lettere at evaluere undervisningen hver fredag.
- Ekskursionerne gav indsigt i vilkårene på de forskellige arbejdspladser og brancherområder.
- Optimalt med antallet af værkstedsfag (2) i forløbet. Der var tale om to forholdsvis lange forløb med rengøring og køkken, og fagene kunne til en vis grad støtte hinanden.
- 2 af deltagerne fik arbejde, og én skulle efter projektets afslutning starte på et introduktionsforløb til cafeteria- og kantineassistentuddannelsen.

II.3. Anbefalinger til fremtidige forløb på baggrund af de to forsøgsrapporter

- Planlægning af og information om forløbene bør ske i meget god tid, fx mindst 3 – 6 måneder før undervisningen starter. Der skal tid til at finde og informere de relevante personer og evt. indarbejde forløbet i en handlingsplan.
- En jobkonsulent fra kommunen/AF-medarbejder/sprogcentrets vejleder bør være med i opstartsfasen. Et vellykket projekt forudsætter i det hele taget et bredt og tæt samarbejde mellem de involverede myndigheder.
- Vigtigt at både faglærer og dansklærer er med, når der skal informeres om undervisningen.
- Vigtigt at afsætte tid både i dansklærerens og faglærerens undervisningsplan til forberedelse af forløbet og til disses samarbejde undervejs i forløbet.
- Det er altafgørende at være dansk- og faglærer sammen. Begge lærere skal have et vist indblik i hinandens fagområder, for at kunne planlægge egen undervisning.
- Tolererordningen kræver en åbenhed fra dansklærerens og faglærerens side m.h.t. at planlægge undervisningen på en anden måde, end man er vant til.
- Det anbefales at indlægge virksomhedspraktik og virksomhedsbesøg i uddannelsesforløbet. Virksomhedsbesøg bør placeres i begyndelsen og slutningen af værkstedsfaget. Virksomhedspraktik bør placeres efter værkstedsfaget. Virksomhedsbesøgene skal med i undervisningsplanen fra begyndelsen, da det er vanskeligt at afse tid, når undervisningen først er i gang.

- Det bør vægtes at arbejde meget med danske normer og uskrevne regler.
- De letteste værkstedsfag bør placeres i begyndelsen af forløbet. Lagermodulet er velegnet som begynderfag. Dette fag er også velegnet til kvinder, selvom det umiddelbart opfattes som et mandefag.
- Stil krav til den enkelte deltagers selvstændighed og ansvar for egen læring – men på en måde hvor det ikke er lærerne, der står med løftet pegefinger.
- Foretag en løbende evaluering undervejs i form af individuelle samtaler, f.eks. efter et par uger og ved afslutningen af hvert brancheområdes gennemførelse og hold et tæt samarbejde med sagsbehandleren. Lav en skriftlig ”overlevering” af deltageren til sagsbehandleren efter forløbets afslutning. Det kan anbefales at holde et ”afleveringsmøde” med sagsbehandleren.

III. EVALUERING AF FORSØGSUDDANNELSEN

**AMU-Center København – Sprogcenter Kigkurren
13. november 2000 til 2. marts 2001**

Udarbejdet af:

Inge Lund Yæksekkaya Olsen
Sprogcentret Kigkurren, København
Marts 2001

III.1. Faktaoplysninger om forløbet

Sprogcenter:

Sprogcentret Kigkurren, København.

AMU-Center:

AMU-Center København, Valby.

Uddannelsesforløbets start- og slutdato:

13.11.00-02.03.01. Undervisningsuger i alt: 14,8 uger.

Uddannelsesforløbets varighed samt start- og slutdato for de enkelte uddannelser, der indgår i forløbet, herunder eventuelt praktik samt ferie:

Uddannelsesforløbets navn	Kode	Varighed
Dansk som andetsprog spor 2 trin 2	Lov 487	7,4 uger
Arbejdsmarkedsorient./edb/jobs.	98 02021	2,4 uger
Brancher: Køkken/Rengøring	98 02020	5,0 uger

Varighed og rækkefølge af de enkelte brancheområder:

Uge 43:	Infomøde
Uge 44:	Visitation
Uge 46:	Arbejdsmarkedsorientering/EDB/Jobsøgning
Uge 47-48:	Rengøring
Uge 49:	Arbejdsmarkedsorientering/EDB/Jobsøgning
Uge 50-51:	Rengøring
Uge 52-01:	Juleferie
Uge 01:	Arbejdsmarkedsorientering/EDB/Jobsøgning
Uge 02-04:	Køkken
Uge 05:	Arbejdsmarkedsorientering/EDB/Jobsøgning
Uge 06-08:	Køkken
Uge 09:	Arbejdsmarkedsorientering/EDB/Jobsøgning

Dagskema for forløbet:

Kl. 09.00-09.45:	Dansk m. dansklærer
Kl. 09.45-10.00:	Kaffepause
Kl. 10.00-10.45:	Dansk m. dansklærer
Kl. 10.45-11.30:	Dansk + fag m. dansklærer og faglærer
Kl. 11.30-12.00:	Frokostpause
Kl. 12.00-13.45:	Fag + dansk m. faglærer og dansklærer
Kl. 13.45-14.00:	Kaffepause
Kl. 14.00-15.00:	Fag m. faglærer

III.2. Deltagere

Antal deltagere henvist af kommunen: 3 kontanthjælpsmodtagere.

Antal deltagere henvist af arbejdsformidlingen: 7 forsikrede.

Deltager	Køn og alder	Nationalitet	Niveau	Erhverv hjemland
A	Kvinde 28 år	Tyrkisk kurder	Spor 2 Trin 2 Midt	Intet
B	Kvinde 31 år	Tyrker	Spor 2 Trin 1 Slut	Intet
C	Kvinde 38 år	Tyrker	Spor 2 Trin 2 Midt	Intet
D	Mand 36 år	Somalier	Spor 2 Trin 2 Midt	Intet
E	Kvinde 28 år	Tyrker	Spor 2 Trin 2 Start	Intet
F	Kvinde 40 år	Marokkaner	Spor 2 Trin 2 Midt	Kontorassistent i 2 år
G	Kvinde 33 år	Thailænder	Spor 2 Trin 2 Midt	Stuepige i 6 måneder
H	Mand 32 år	Tyrkisk kurder	Spor 2 Trin 1 Midt	Landmand
I	Kvinde 46 år	Kineser	Spor 2 Trin 2 Midt	Økonom i 15 år
J	Mand 36 år	Pakistaner	Spor 2 Trin 1 Start/Midt	Militæret

Deltager	Sprogskole	Erhverv DK	Antal år i DK	Mål for arb. + udd.
A	18 måneder	Stuepige Pædagogmedhjælp	13 år	Pædagogmedhjælper
B	10 måneder	Stuepige sypige	13 år	Cafeteria-kantineassistent
C	Nej	Rengøring Kantine Vaskeri	21 år	Cafeteria-kantineassistent
D	4 år	Intet	4 år	Chauffør eller andet
E	2 år	Rengøring	11 år	Rengøringsassistent
F	Nej	Stuepige	10 år	Rengøringsassistent
G	2 år	Stuepige Pædagogmedhjælp	11 år	Cafeteria-kantineassistent
H	1 år	Vinfabrik	9 år	Buschauffør
I	2 år	Rengøring Import-Eksport	10 år	Cafeteria-kantineassistent
J	7 måneder	Opvasker/Rengøring	3 år	Rengøringsassistent

Deltagernes alder, køn og nationalitet

Ved uddannelsesforløbets start bestod holdet af 10 deltagere, hvilket fremgår af deltagerlisten. Ud af disse 10 deltagere var 3 mænd. Aldersmæssigt var spredningen ikke så stor, idet de var mellem 28 og 46 år. Halvdelen af deltagerne kom fra Tyrkiet, hvilket var uheldigt, da de ikke var gode til at tale dansk indbyrdes, selv om de blev kraftigt opfordret til det af alle lærerne og også af den kvinde på holdet, der kom fra Kina. Bedre blev det ikke, da deltagerne fra Somalia, Marokko og Thailand holdt op, hvorefter 5 ud af 7 deltagere var tyrkisktalende.

Deltagernes uddannelsesmæssige baggrund

Kun to af deltagerne havde en uddannelse fra deres hjemland. (F) havde en uddannelse som kontorassistent, og (I) var uddannet økonom. Man kunne have frygtet, at (I)'s tilste-

deværelse på holdet ville være malplaceret. Hun skilte sig da også klart ud fra de andre pga. sin meget akademiske måde at gribe tingene an på. Som den eneste på holdet gik hun særdeles grundigt til værks, når der skulle leveres et skriftligt stykke arbejde, det være sig et referat, en opskrift, den ugentlige evaluering af undervisningen eller andet. Fælles for alle de andre var, at de udtrykte sig særdeles kortfattet på skrift. Heldigvis faldt (I) godt til på holdet og gik meget op i undervisningen, fordi hendes mål var at blive cafeteria-kantineassistent.

Deltagernes dansksproglige niveau

Deltagerne befandt sig alle på Spor 2 og havde en langsom dansksproglig progression, men der var ikke tale om et homogent hold, idet deres niveau strakte sig fra Spor 2 Trin 1 (næsten) Start til Spor 2 Trin 2 Midt. Den svageste deltager burde ikke have været med på holdet. Han havde meget svært ved at udtrykke sig på dansk og ligeledes ved at forstå, hvad der blev sagt på dansk. Desuden var han fra starten meget ustabil og deltog på intet tidspunkt for alvor i undervisningen. Han burde have været på sprogskole men udtrykte selv ønske om at få et arbejde så hurtigt som muligt.

Hvem holdt op og hvorfor?

Ud af de 10 deltagere på holdet, var der 3, der holdt op før juleferien. (F) fik arbejde som rengøringsassistent i Magasin, hvilket vi naturligvis ikke kunne være andet end glade for. (D) holdt op fra den ene dag til den anden. Vi fandt aldrig ud af hvorfor, men han var meget ustabil og slet ikke interesseret i rengøring, som holdet havde på det tidspunkt. Der skete desuden det tragiske, at (G) døde i december måned. Det kom naturligvis som et stort chok for os – ikke mindst fordi hun var en utrolig vellidt person i klassen. Det meste af tiden var der derfor kun 7 deltagere i klassen, og den sidste uge var der endda kun 6, da (H) fik arbejde som klargøringsmedarbejder ved Combust i Valby. Alt i alt var det et meget lille – for ikke at sige alt for lille – hold.

III.3. Visitation

Hvem har foretaget visitationen?

Fra AMU: Rengøringsfaglærer Ulla Petersen.

Fra Sprogskole: Dansk lærer Inge Olsen fra Sprogcentret Kigkurren.

Hvordan er der visiteret?

Der er visiteret både mundtligt og skriftligt. Deltagerne skulle udfylde et spørgeskema. Derefter fik de en diktat og blev så præsenteret for en tekst. Teksten skulle de læse op på skift, og jeg havde udarbejdet en række spørgsmål, som de skulle besvare. De skulle også lave en build-up og skrive en diktat. Rengøringsfaglæreren testede derefter deres faglige kunnen i forhold til rengøring. Til slut havde vi en individuel samtale med deltagerne.

Visitationen forløb over to dage, og i alt mødte der 13 interesserede op. Heraf var de to for dygtige til uddannelsesforløbet. En pakistansk kvinde forsvandt, før visitationen var slut. Det viste sig, at hun var bange for, at niveauet på forløbet ville blive for lavt. Hun befandt sig på Spor 2 Trin 2 Slut og ville gerne til Almenprøve 1, når forløbet var slut. En tyrkisk kvinde valgte også at springe fra. Efter visitationen stod vi derfor tilbage med blot 8 interesserede. Eftersom det minimale antal deltagere skulle være 10, måtte der findes

flere deltagere. Der blev foretaget en ny visitation en uge senere, hvor der mødte 2 personer op. Den ene af disse to ønskede ikke at deltage, så enden på det hele blev, at visitationen gav os 9 deltagere. En 10. deltager blev imidlertid fundet, og hun startede på holdet uden en forudgående visitation.

Efter hvilke kriterier er visitationen foretaget?

Visitationen er først og fremmest foretaget ud fra sproglige kriterier. Målet var, at deltagerne på uddannelsesforløbet skulle befinde sig på nogenlunde samme sproglige niveau, nemlig Spor 2 Trin 2, således at der kunne etableres et homogent hold. Dette viste sig imidlertid at være en umulighed, da vi ganske enkelt ikke havde interesserede nok at vælge imellem. Vi fandt os nødsaget til at vælge to fra, som helt klart ikke var Spor 2-men derimod Spor 3-deltagere. Disse blev vejledt til andre uddannelsesforløb. Derfor måtte vi acceptere nogle deltagere, som dansksprogligt befandt sig på et lavere niveau, end vi oprindeligt havde tænkt os. Vi afviste dog en person, som vi vurderede manglede alt for meget dansk til, at hun ville kunne få et udbytte af forløbet. Hvis der havde været interesserede nok, havde vi helt klart også afvist at have deltagere på trin 1.

Der blev også visiteret efter motivationsmæssige kriterier. Deltagerne skulle udvise lyst til at starte på uddannelsen. Her var der imidlertid også nogle problemer, idet vi stillede os stærkt tvivlende over for specielt to af de visiteredes motivation. Igen var vi tvunget til at acceptere dem og tage deres ord for gode varer eller rettere overbevise os selv om, at de nok var motiverede, for at få deltagere nok til at kunne starte et hold op. Derfor fik vi sammensat et hold, der fra starten var præget af, at holdet var forskelligartet med hensyn til det dansksproglige niveau og motivationen for til at starte på uddannelsesforløbet.

Hvordan er der vejledt/introduceret til uddannelsesforløbet?

- Udsendelse af brochurer til sprogcentre med følgebrev, der affødte telefonsamtaler med uddybende information og bekræftelse af, at forløbet var finansieret af Arbejds-markedsstyrelsen.
- Informationsmøde på Sprogcentret Kigkurren, ved vejleder Karin Søndergaard.
- Informationsmøde på AMU-Center København, ved vejleder Karin Søndergaard, rengøringsfaglærer Ulla Petersen, køkkenfaglærer Mogens Pedersen og dansklærer Inge Yükksekaya Olsen.

Efter visitationen blev deltagerne introduceret til uddannelsesforløbet af dansklæreren.

Bemærkninger omkring holdetableringen

Der var som beskrevet en del vanskeligheder forbundet med rekrutteringen til forløbet. Derfor blev vi nødt til at visitere deltagere, der befandt sig på alle niveauer på Spor 2 i stedet for kun som oprindeligt besluttet Spor 2 Trin 2 Midt/Slut. Jeg var ikke selv direkte involveret i rekrutteringen af deltagere. Jeg blev dog bedt om at forhøre mig på mit eget sprogcenter om muligheden for, at vi kunne skaffe nogle deltagere. Det endte med, at der kom en enkelt deltager fra Sprogcentret Kigkurren. Eftersom det var vejleder Karin Søndergaard fra AMU-Center København, der stod med det overordnede ansvar i forbindelse med rekrutteringen, er det hendes oplevelser af rekrutterings-fasen, der gengives i resten af afsnit 3:

Henvisning og visitation

AF har henvist 11 forsikrede og 2 ikke-forsikrede til informationsmøde/visitation. Kommunen, ved Undervisnings Center for Indvandrere, UCI, henviste ikke i første omgang, da de selv kører tilsvarende kurser, men stillede sig til rådighed for opfyldning, hvis vi ikke kunne få fyldt op via brochure-udsendelserne til sprogcentre i omegnskommunerne, (vi fik 1 fra kommunen/ UCI).

Vi sendte brochurer ud til alle sprogcentre i hovedstadsområdet. Dette gav god respons. Sprogcentret Kigkurren bad om, at der blev afholdt et informationsmøde hos dem, hvilket jeg (Karin Søndergaard) afholdt forud for informationsmødet på AMU-Center København. Til informationsmødet på AMU-Center København mødte ca. 35 personer op. Heraf var 16 interesserede i at blive visiteret. Nogle mødte ikke op, og 2 blev fundet for gode og blev vejledt til andre uddannelser.

Samarbejdet ved henvisningen

- AF's medarbejder, Carina Leuenbach, var meget effektiv og engageret i rekrutteringen.
- Kommunen/UCI, ved Lena Ahrenst var også positiv men mente ikke, det var relevant at flytte deltagere fra UCI, der allerede var i et tilsvarende forløb. Derfor enedes vi om, at Lena stod stand by.
- Sprogcentrene udviste nogen interesse.

Oplevelser i rekrutteringsfasen

- I følgebrevet havde Karin Søndergaard fejlagtigt skrevet trin 2 i stedet for spor 2 i omtalen af danskniveauet. Dette affødte en del telefoniske henvendelser, hvilket var meget positivt, idet der kom en personlig kontakt samt en bekræftelse af, at tilbudet var blevet modtaget.
- Til informationsmødet var der en del lærere og vejledere, der mødte op, sammen med potentielle interesserede. Dette gjorde, at det blev et noget ustruktureret møde, idet spørgsmålene fra lærere/vejledere lå på et noget større abstraktionsniveau, end de potentielle deltagere kunne kapere.

Anbefalinger til kommende uddannelsesforløb

- I god tid før forløbet udsende brochurer, evt. en brochure målrettet lærere/vejledere og en målrettet potentielle deltagere.
- Lave to informationsmøder: en for lærere/vejledere og en for potentielle deltagere.
- Tilbyde information ude på sprogcentre.

III.4. Generel planlægning af uddannelsesforløbet

Hvordan har samarbejdet om planlægning af undervisningens indhold, herunder udarbejdelse af undervisningsplan, fungeret mellem underviserne fra de to skolesystemer?

Der har så godt som ikke været noget samarbejde mellem underviserne fra de to skolesystemer før uddannelsesforløbets start, og her vil jeg med det samme stærkt understrege, at dette ikke skyldtes manglende vilje fra faglærernes side, men at der fra AMU's side ikke

var afsat tid til det. Det havde den uheldige konsekvens, at det gjorde det umuligt for faglærerne at få tid til at udarbejde undervisningsplaner sammen med mig før forløbet startede, da de ganske enkelt havde undervisning på andre hold på det tidspunkt! Undervisningens indhold blev helt og holdent fastlagt af AMU, hvorimod jeg af ovennævnte årsag måtte stå for udarbejdelsen af undervisningsplanerne for såvel den dansksproglige som de faglige dele af uddannelsesforløbet, da disse skulle ligge klar ved undervisningsstart. Det var en meget vanskelig opgave, da jeg mere eller mindre måtte gætte mig til, hvad det faglige indhold af undervisningen skulle være. Hvis ikke Karin Søndergaard havde givet mig ”Særlig AMU-uddannelsesplan for flygtninge og indvandrere” for både rengøring, køkken og arbejdsmarkedsorientering, EDB og jobsøgning, havde jeg virkelig været på Herrens mark, da jeg ikke tidligere har samarbejdet med AMU. Jeg plukkede i uddannelsesplanerne og udarbejdede på den måde mål og delmål for både værkstedsundervisningen og danskundervisningen. Med hensyn til målene for køkkendelen havde jeg dog den store fordel, at køkkenfaglæreren havde givet mig en mappe fyldt med fotokopier, hvilket gav mig en idé om, hvad der muligvis skulle foregå i hans timer. Men andet havde jeg ikke at holde mig til. Efter starten af uddannelsesforløbet gennemgik jeg målene for rengøringsdelen med den pågældende faglærer. Hun uddybede løbende målene, og hendes kommentarer integrerede jeg i målbeskrivelsen for rengøring med dansk.

Samarbejde om planlægning af uddannelsesforløbet før forsøgsstart

Hvem har deltaget i samarbejdet om at tilrettelægge uddannelsesforløbet?

Fra sprogcentret: Ingen.

Fra AMU-centret: Karin Søndergaard og H.C. Bærenholdt.

Andre: Carina Leuenbach fra AF og Lena Ahrenst fra kommunen/UCI.

Hvad var målet for samarbejdet?

H.C. Bærenholdt og Karin Søndergaard kreerede et forløb, der kunne hænge sammen med den kapacitet, AMU-Center København havde til rådighed i den periode, forløbet skulle afholdes. Det blev: rengøring, køkken, arbejdsmarked/edb/jobsøgning samt dansk i hele perioden. AF og kommunen/UCI var deltagende i rekrutteringsfasen.

Hvordan forløb samarbejdet – blev målene nået?

I forberedelsesfasen til gennemførelse af forløbet mødtes rengøringsfaglærer, køkkenfaglærer, dansklærer og vejleder til strukturering af forløbet. Første møde blev noget diffust. Forventningen til mødet var, at vi gik derfra med en udarbejdet undervisningsplan, hvilket ikke lykkedes, men til gengæld havde vi fået lavet en møderække i forhold til følgegruppemøder, og de involverede lærere havde nu fået sat billeder på deres samarbejdspartner.

Samarbejde om planlægning af uddannelsesforløbet undervejs i forløbet

Hvem har deltaget i samarbejdet om tilrettelæggelsen undervejs i uddannelsesforløbet?

Fra Sprogcentret: Dansklæreren

Fra AMU-centret: Køkkenfaglærer Mogens Pedersen, rengøringsfaglærer Ulla Petersen, EDB-lærer Per Holm og vejleder/koordinator Karin Søndergaard.

Hvad var målet for samarbejdet?

Der har ikke decideret været opstillet nogle mål for samarbejdet, men Inge Olsen og lærerne fra AMU har samarbejdet om den daglige undervisning. Karin Søndergaard har været den koordinerende i forbindelse med fælles møder og forhold, der ikke har været direkte undervisningsorienterede, f.eks. vejledning i forbindelse med uddannelsesforløbet og job samt regelsæt i og udenfor AMU af interesse for deltagerne.

Hvor meget tid var afsat til samarbejdet – var der tid nok?

Der har ikke været afsat tid til fælles planlægning, og vi har derfor fundet det administrativt vanskeligt at få et samarbejde til at fungere. Når det har været nødvendigt, har vi brugt en time om morgenen før undervisningens start, i frokostpausen, om eftermiddagen efter undervisningen eller pr. telefon.

Hvordan forløb samarbejdet – blev målene nået?

Generelt har samarbejdet mellem faglærerne og jeg – den manglende tid til fælles planlægning til trods – fungeret udmærket. I både rengøringsdelen og køkkendelen fik faglærerne og jeg et fantastisk godt samarbejde med fælles linier og overlapning. I Arbejdsmarkedsorientering, EDB og jobsøgning løb vi ind i den problemstilling, at faglæreren blev sat på andre opgaver, da uddannelsesforløbet skulle starte op. Jeg var alene med holdet de første par dage, indtil en vikar var fundet. Det var meget uheldigt, idet det faglige element manglede, og en vikar skulle sætte sig ind i forløbet med kort varsel. Dette betød, at jeg manglede sparring i forhold til flowet i forløbet. Til gengæld fik jeg oparbejdet en god og tryk stemning på holdet. Det var ligeledes uheldigt, at der i alt kom 3 forskellige EDB-faglærere. De to første faglærere foretrak kun at arbejde med EDB, da de blot skulle have holdet nogle få dage, hvorfor det var svært at nå målene for denne del af forløbet. Jeg var til tider nødt til selv at påtage mig rollen som faglærer for at nå de opstillede mål. Dette lykkedes da heller ikke helt.

III.5. Undervisningen

Formålet med uddannelsesforløbet og undervisningen er at give flygtninge og indvandrede mulighed for at tilegne sig faglige, almene og kulturelle kvalifikationer samt dansksproglige færdigheder, der kan styrke deres muligheder for at få beskæftigelse og/eller uddanne sig. Uddannelsesforløbet skal medvirke til at skabe betingelser for, at deltagerne kan integreres på det danske arbejdsmarked og/eller kvalificere sig til kompetencegivende AMU-uddannelse inden for de pågældende brancher. Forløbet har et afklarende sigte.

III.5.1. Undervisning i Rengøring med dansk

Hvilke mål/delmål har der været for undervisningen i rengøring med dansk?

Mål 1:

Fagligt: Deltagerne skal have indsigt i branchens beskæftigelses- og uddannelsesmuligheder lokalt og generelt. Deltagerne kan herudfra tage stilling til videre uddannelse og/eller til, hvor det er realistisk at søge job.

For at deltagerne skal opnå denne indsigt, vil der blive lagt vægt på virksomhedsbesøg og besøg af ressourcepersoner, f.eks. en rengøringsassistent eller rengøringsleder, som kan svare på spørgsmål vedr. jobfunktioner, arbejdstider, løn, arbejdsvilkår og kvalifikationskrav, og der vil blive arbejdet med rengøringsbranchens overenskomster og lønstatistikker.

Dansk: Deltagerne skal udarbejde skriftlige spørgsmål til de pågældende personer. Efter besøget skal der ske en såvel mundtlig som skriftlig efterbearbejdelse: mundtligt referat af ressourcepersonernes oplæg og en mindre rapport over virksomhedsbesøg. Oplevelserne og indtrykkene herfra bearbejdes i plenum, og der sammenlignes med hjemlandene.

Mål 2:

Fagligt: Deltagerne skal opnå indsigt i branchens kvalifikationskrav, fagområder og jobfunktioner. Endvidere skal de placere forskellige erhverv efter anseelse og tage stilling til, hvorvidt det er nødvendigt med en uddannelse for at gøre rent.

Der vil bl.a. blive arbejdet med jobannoncer. Deltagerne afgør i grupper, hvilke krav de selv ville stille til en rengøringsassistent. Dernæst sammenholdes disse krav med jobannoncernes kvalifikationskrav til en medarbejder.

Dansk: Der skal læses jobannoncer og fokuseres på de kvalifikationer, som kræves inden for fagområdet, både ”bløde” og ”hårde”, f.eks. samarbejdsevner, fleksibilitet, selvstændighed og stabilitet.

Mål 3:

Fagligt: Deltagerne skal opnå indsigt i forskellige typer arbejdspladser, arbejdsorganisering, planlægningsmetoder, teknologisk udvikling og arbejdspladskultur.

Der vil blive lagt særlig vægt på at give deltagerne indsigt i rengøring på forskellige arbejdspladser:

- Hospitalsrengøring: Deltagerne skal være bekendt med de specielle hygiejniske forhold på hospitaler, hvor personalegruppers rolle i forhold til eventuel smittefare og smittespredning i og til hospitalsmiljøet er meget stor, da éns eget medansvar for eventuel dårlig hygiejne kan få store konsekvenser for patienterne og medarbejderne selv.
- Dag- /døgninstitutioner: Deltagerne skal være bekendt med de mangesidede aktiviteter, der kan være på dag- /døgninstitutioner, herunder skoler og ældrecentre, som kan få konsekvenser for den daglige planlægning af arbejdet, hvilket medfører omstillingsparathed og fleksibilitet overfor arbejdsopgaver som opvask, madservering, blomsterpasning, sengeredning, affaldshåndtering m.m. sideløbende med rengøringsarbejdet.
- Hotelrengøring: Deltagerne skal være bekendt med de faktorer, der er så typiske inden for en servicevirksomhed, hvor god service (hvad er det?), kommunikation, kropssprog m.m. er højt prioriteret, ligesom fleksibilitet over for andre personalegrupper er nødvendig.

- Hjemmeservice: Deltagerne skal være bekendt med de arbejdsopgaver og serviceydelser, som er typiske inden for hjemmeservice, hvor hver "arbejdsplads" er forskellig (forskellige hjem – forskellige opgaver).

Deltagerne skal i grupper arbejde med små rengøringsopgaver, hvor de skal vurdere, hvilke midler, redskaber og maskiner, der egner sig bedst til opgaven. Forud for dette skal de have en grundig instruktion i brug af materialer, midler, redskaber og maskiner. Der vil også indgå emner som kommunikation, samarbejde og kvalitet.

Dansk: Der vil blive arbejdet med skriftlige og mundtlige beskeder samt udfyldelse af skemaer.

Mål 4:

Fagligt: Deltagerne skal introduceres til branchens almindeligt benyttede materialer, værktøj, maskiner, udstyr og arbejdsteknikker. De skal have begyndende kendskab til særlige branche-specifikke arbejdsopgaver og vilkår samt arbejdsmiljø og sikkerhed. Herudover skal deltagerne have indsigt i forskellige rengøringsmidler og plejemidler samt tekniske hjælpemidler rettet mod forskellige typer overflader og en viden om hensigtsmæssige arbejdsstillinger.

Der vil blive taget udgangspunkt i den private rengøring: Hvorfor gøre rent og hvor? Hvilke midler og redskaber benyttes? Hvad indeholder rengøringsmidlerne? Hvad hedder de forskellige overflader, og hvad kan de tåle? Ligeledes skal deltagerne præsenteres for forskellige mopsystemer: mini, wet, flad med presser, flad med drypsystem og mikrofiber.

Deltagerne skal også beskæftige sig med forskellige arbejdsteknikker: Hvordan skal vi bruge kroppen, så den ikke nedslides? Der arbejdes med begrebet service. Der skal også arbejdes med forskellige midlers skadelige virkninger på miljøet: Hvad er miljøvenlig rengøring? Der skal diskuteres miljøproblemer samt eget ansvar i forhold til dette. Deltagerne skal undersøge de forskellige rengøringsmidlers indhold.

Dansk: Der arbejdes især med mundtlige og skriftlige instruktioner til de relevante redskaber/maskiner. Deltagerne skal også lære at læse en brugsanvisning. For at deltagerne skal kunne dosere rengøringsmidlerne rigtigt og planlægge rengøringsarbejdet, arbejdes der med regning og matematik: især mål og vægt men også geometri til arbejdsplanlægning.

Mål 5:

Fagligt: Give deltagerne mulighed for at omsætte viden, erfaringer, holdninger og handlinger i forhold til branchen fra deres egen kultur til den danske kultur og tilbage igen for at øge deres to-kulturelle kompetence. Dette mål vil indgå i ovennævnte mål 1- 4.

Hver fredag vil der finde en mundtlig og skriftlig evaluering af hele ugen sted.

Er målene/delmålene nået i forhold til undervisningsplanen for forløbet?

Med hensyn til det overordnede formål med rengøringsdelen med dansk er dette til en vis grad nået. Deltagerne har fået et bredt indblik i dette fagområde, og mange er blevet langt mere afklarede. Rent faktisk har 3 af deltagerne ved forløbets afslutning fået et rengøringsarbejde, og en 4. deltager søger et. Hvorvidt målet med at øge deltagernes dansk-kundskaber er nået kan være svært at afgøre, men i hvert fald har de fået et større ordforråd, og efter min mening er der flere af dem, der vil være i stand til at gennemføre kompetencegivende AMU-uddannelse. Dette afklarende uddannelsesforløb har udstyret dem med et glimrende fundament, som det ville være oplagt og absolut muligt at bygge videre på.

Hvad de mere konkrete mål og delmål angår, er disse også næsten nået. Vi nåede dog ikke rengøringsmaskinerne, og gennemgangen af hjemmeservice blev overfladisk. I danskunder-visningen nåede vi ikke at skrive beskeder. Dette mål overførte jeg derfor til køkkendelen, hvor det til gengæld blev grundigt behandlet.

Hvad lykkedes i særlig grad og hvorfor?

Deltagerne har i deres evaluering af undervisningen i rengøring med dansk selv givet udtryk, at de fik størst udbytte af følgende emner: Rengøringsmidler og deres indhold, ph-værdi, navnene på og anvendelse af småredskaber, sikkerhed, programkode, gulvrensning og forskellige typer snavs. Med hensyn til danskundervisningen mener de selv, at de har fået mest ud af følgende: Grammatik, matematik, personlige egenskaber, læsning og skrivning.

Efter min og rengøringsfaglærerens mening afhang deres udbytte meget af deres motivation eller mangel på samme. De motiverede fik et stort udbytte. Det, der lykkedes i særlig grad, var at få gjort dem miljøbevidste, fordi de udviste en meget stor interesse herfor, og fordi teorien var kædet sammen med en ekskursion til Arbejds miljørådet. De var ligeledes meget interesserede i gennemgangen af rengøringsmidlerne og deres anvendelse, fordi det var noget, der var meget konkret, og som de kunne bruge i det daglige. Vi havde gjort meget ud af at tage på ekskursioner, hvilket de også syntes var meget spændende med undtagelse af ekskursionen til et hotel i København, hvor de oplevede, at en stuepige blev behandlet meget dårligt af oldfruen.

I dansk oplevede jeg, at de var meget interesserede i at beskæftige sig med egne og kammeraternes personlige egenskaber. De gik også højt op i og blev rigtig gode til at læse og forstå jobannoncer.

Hvad lykkedes mindre godt og hvorfor?

I rengøringsdelen er det svært at pege på noget, som ikke gik godt. Jeg vil dog sige, at gruppearbejde ikke havde deres store interesse. De var yderst kortfattede, når der skulle skrives noget med undtagelse af to deltagere, som derfor også var populære at have med i gruppen. De skulle f.eks. skrive en lille ”rapport” efter hvert virksomhedsbesøg. Det blev aldrig til mere end nogle få linjer, som jeg så mest brugte grammatisk. Det gik meget bedre, når vi efterfølgende talte om ekskursionen, og de blev gjort opmærksomme på alt det, de kunne have skrevet i rapporten.

De var heller ikke gode til at lytte til hinanden. Når én talte, opstod der tit småsnak i krogene, hvilket var meget irriterende, og det lykkedes aldrig rigtig at få pillet det af dem.

Samarbejdet om undervisningen i Rengøring med dansk

Det eneste problem, der har været i samspelet om undervisningen mellem dansklæreren og rengøringsfaglæreren, har været den manglende tid til koordinering og planlægning af rengøringsundervisningen og dansk. Som tidligere beskrevet havde rengøringsfaglæreren undervisning på et andet hold lige op til uddannelsesforløbets start, og derfor var jeg nødt til at opstille målene for undervisningen på egen hånd. Men i betragtning af den manglende tid til samarbejdet fungerede samspelet rigtig godt.

I danskundervisningen med faglærer-deltagelse kunne faglæreren uddybe det faglige, når min viden ikke slog til. Jeg prøvede at gribe det, der blev talt om i rengøring, og tage det op i dansk, når faglæreren var til stede, og her var det rart at have Ulla til at supplere op, når jeg underviste. Jeg var specielt i starten ikke så god til at integrere det faglige i min undervisning, da jeg ikke var vant til at arbejde på den måde, og fordi jeg nogle gange følte, at jeg manglede faglige tekster. Ligeledes i fagundervisningen med dansklærer-deltagelse kunne jeg være behjælpelig med det rent sproglige. Jeg var dog også glad for timerne uden faglærer, hvor vi kunne koncentrere os om dansk, og faglæreren og jeg var da også enige om, at det var dejligt at være alene med holdet et stykke tid hver dag. Uheldigvis for faglæreren havde hun holdet den sidste time på dagen: kl. 14-15. Det var lidt hårdt, fordi deltagerne tit var trætte på det tidspunkt og plagede om at få tidligere fri.

Alt i alt var jeg meget glad for at arbejde sammen med rengøringsfaglæreren. Vi havde ens temperament, og det var en klar fordel, at ingen af os var mere dominerende end den anden. Det er utrolig vigtigt, at det er en person, man fungerer godt sammen med, hvis samarbejdet skal lykkes. Sammen formåede vi at skabe en god, tryk og positiv atmosfære på holdet, hvilket også resulterede i, at deltagerne blev meget åbne, hvilket de absolut ikke var i starten. Der skete en forvandling med dem, som det var en fryd for os at observere!

III.5.2. Undervisning i Arbejdsmarkedsorientering, edb og jobsøgning med dansk

Hvilke mål/delmål har der været for undervisningen i Arbejdsmarkedsorientering, edb og jobsøgning med dansk?

Mål 1:

Fagligt: Deltagerne skal have begyndende viden om, hvordan udviklingen på det danske arbejdsmarked former sig generelt og lokalt, herunder begyndende kendskab til faglig organisering i forhold til arbejdspladsen samt løn- og arbejdsforhold.

I forbindelse med emnet kvalifikationskrav arbejder deltagerne med egne kvalifikationer. Der arbejdes også med den arbejdsmarkedspolitiske lovgivning, herunder hvilke rettigheder og pligter ledige har.

Dansk: Deltagerne skal læse om fagforeninger, overenskomstforhandlinger og tillidsrepræsentant, således at de tilegner sig nogle dansksproglige færdigheder, der betyder, at de får kendskab til nogle ord og begreber, der vil gøre det muligt for dem at diskutere

visse arbejdsmarkedsrelaterede emner. Arbejdsmarkedets håndbog vil blive brugt som opslagsbog, således at de får et indblik i, hvad den kan bruges til.

Endelig skal der arbejdes med personlige og faglige kvalifikationer. Deltagerne skal tage stilling til deres egne og kammeraternes kvalifikationer. I den forbindelse skal vi se på hvilke kvalifikationer, der typisk kræves i en jobannonce.

Mål 2:

Fagligt: Deltagerne afprøver og vurderer egne evner, styrker og udviklingsmuligheder i forhold til at samarbejde.

Der vil blive tilrettelagt undervisningsforløb, hvor organiseringen af en gruppe omkring de faglige arbejdsopgaver bruges til at sætte fokus på samarbejdsforhold og arbejdsorganisering, hvorved deltageres evner til samarbejde og problemløsning afprøves. Følgende spørgsmål vil blive tematiseret: Roller, arbejdsdeling, konfliktløsning, kommunikation, beslutningsprocesser i grupper m.v. Deltagerne skal også erfare, at ikke alle i gruppen nødvendigvis behøver at være enige, men at man ved at gøre brug af hinandens forskellige meninger og erfaringer kan løse en opgave i fællesskab.

Dansk: Deltagerne vil få opgaver, der skal løses i grupper. Efterfølgende skal arbejdsprocessen i grupperne diskuteres med henblik på en synliggørelse af mekanismerne i et gruppearbejde.

Mål 3:

Fagligt: Deltagerne kan, efter introduktion til et eller flere brugerprogrammer (tegning, regneark, ETB), anvende disse på et basalt niveau som værktøj til løsning af opgaver inden for de relevante brancher. Hovedvægten vil blive lagt på:

- tekstbehandling, og følgende basale kommandoer vil indgå i undervisningen: indskrive tekst, rette og redigere, gemme og hente data fra harddisk eller diskette, udskrive data på en printer, løse enkle tekstbehandlingsopgaver. Ved arbejde med
- regneark vil følgende basale kommandoer indgå i undervisningen: indskrive tekst og tal, rette og redigere tekst og tal, gemme og hente data fra harddisk eller diskette, udskrive data på printer, løse enkle regnearksopgaver. Ved arbejde med
- tegneprogram vil følgende basale kommandoer indgå i undervisningen: starte og afslutte, rette og redigere tegninger, gemme og hente tegninger fra netværk, harddisk eller diskette, udskrive tegninger på printer.

Dansk: Deltagerne skal forfatte tekster, som de efterfølgende kan skrive ind på computer, f.eks. en ansøgning, et CV og madopskrifter.

Mål 4:

Fagligt: Deltagerne skal kunne anvende relevante teknikker til jobsøgning. De vil få kendskab til, hvordan man kan analysere annoncer. De vil desuden få kendskab til, hvordan de kan bruge deres personlige netværk, og hvordan man klarer en ansættelsessamtale gennem afprøvning i rollespil.

Deltagerne undervises i, hvordan man anvender nogle af de opslagsværker o.l., der er relevante i forhold til deres sproglige forudsætninger: Telefonbøger, aviser og ugeaviser. Deltagerne søger informationer i overensstemmelse med jobønsker og behov. Deltagerne undervises i at kunne analysere jobannoncer: Hvad står der, og hvad står der ikke? Hvilke forventninger ligger der bag de enkelte krav til ansøgeren?

Med udgangspunkt i bl.a. eventuel erhvervserfaring, uddannelse og det igangværende uddannelsesforløb skal der udarbejdes en opstilling af egne kvalifikationer (jf. mål 1). Herefter skal deltagerne selv skrive en ansøgning, ligesom de skal prøve at udfylde en virksomheds ansøgningsskema. Deltagerne skal arbejde med at kortlægge eget netværk: familie, venner, bekendte, tidligere kolleger etc. Endelig skal ansættelsessamtalen trænes gennem rollespil, og der arbejdes med personlig fremtræden, påklædning, præsentation, kropssprog og at have øjenkontakt.

Dansk: Deltagerne skal læse jobannoncer og analysere dem. I grupper skal de svare på diverse spørgsmål til disse annoncer. De skal desuden skrive en ansøgning og et CV, og de skal ligeledes prøve at udfylde en virksomheds ansøgningsskema. Endelig skal de i forbindelse med træning af ansættelsessamtale arbejde med at præsentere sig selv.

Er målene/delmålene nået i forhold til undervisningsplanen for forløbet?

Som tidligere beskrevet har der været nogle problemer med at nå de opstillede mål og delmål for arbejdsmarkedsorientering, edb og Jobsøgning. Vi nåede ikke mål 2, og vi nåede heller ikke at træne jobsamtale.

Hvad lykkedes i særlig grad og hvorfor?

Deltagerne selv har i evalueringen af forløbet givet udtryk for, at de fik det største udbytte af arbejdet med følgende: Dataliste, jobsøgning, fagforeninger, tillidsmand, opslag i Arbejdsmarkeds-håndbogen og edb.

I dansk mente de, at de havde fået mest ud af at beskæftige sig med følgende: Udfylde et ansøgningsskema, skrive en ansøgning, matematik, grammatik, skrive et brev, skrive et CV, læse jobannoncer, kvalifikationer.

Faglæreren og jeg mener, at det, der lykkedes i særlig grad, var EDB, jobsøgning og arbejdet med kvalifikationer. Her udviste de en meget stor interesse, og de følte, at de kunne magte opgaven. Der blev brugt meget tid på EDB, og de nåede langt. Nogle af dem havde aldrig siddet foran en computer før og var bange for det. Da forløbet sluttede, havde de alle fået et afslappet forhold til det og havde fået indsigt i de muligheder, der ligger i at arbejde med en computer (f.eks. jobsøgning på internettet).

Hvad lykkedes mindre godt og hvorfor?

Arbejdsmarkedsorienteringsdelen lykkedes ikke særlig godt, da vi ikke følte, vi nåede til bunds i det grundet tidsmangel.

Samarbejdet om undervisningen i Arbejdsmarkedsorientering, edb og jobsøgning med dansk

To-lærerundervisningen har ikke fungeret specielt godt for denne del af forløbet. Som tidligere beskrevet var der ingen faglærer de første dage. Det var ikke rart for mig at skulle starte på forløbet uden at vide, om der ville komme en faglærer eller ej. Jeg havde henvendt mig til AMU nogle gange i dagene op til starten, men kunne ikke få noget at vide. Først da jeg mødte op mandag morgen den første dag, fik jeg endelig besked. Desuden var det meget utilfredsstillende, at der var hele 3 edb-faglærere. De fik ikke noget rigtigt forhold til holdet, og den ene af dem sagde selv, at han følte sig som "vikar". Det var også forvirrende for deltagerne, og jeg blev ansvarlig for noget af fagundervisningen, da vi ellers ville have haft store problemer med at nå målene for undervisningen.

Til trods for at der ikke var noget samarbejde af betydning mellem faglærerne og mig, fungerede undervisningen tilfredsstillende. Det var bestemt en hjælp for mig, når faglæreren var til stede og kunne støtte mig. Ligeledes var det en klar fordel, at jeg var til stede i fagundervisningen. Flere deltagere havde brug for meget hjælp med EDB, hvilket havde været svært for faglæreren at klare alene. Desuden er det rart med en dansklærer til at rette faglærernes stavfejl. Det synes deltagerne er sjovt. Vi var dog også begge glade for de tidspunkter på dagen, hvor vi havde holdet alene. Jeg syntes i hvert fald, at det var en fordel, at jeg havde mulighed for at koncentrere mig om det sproglige, når jeg var alene med holdet.

III.5.3. Undervisning i Køkken med dansk

Hvilke mål/delmål har der været for undervisningen i køkken med dansk?

Mål 1:

Fagligt: Deltagerne skal have indsigt i branchens beskæftigelsesmuligheder og herudfra tage stilling til videre uddannelse og/eller til, hvor det er realistisk at søge job.

For at deltagerne kan opnå indsigt i de meget forskellige jobtyper og arbejdspladser inden for branchen, vil der blive lagt vægt på afholdelse af ekskursioner.

Dansk: I forbindelse med ekskursionerne skal deltagerne udarbejde skriftlige spørgsmål, som vil blive gennemgået i klassen, således at de fremstår som sprogligt korrekte. Efter ekskursionen skal deltagerne i grupper eller individuelt udarbejde en mindre rapport over virksomhedsbesøget. Denne vil blive rettet af dansklæreren, og fejlene vil blive gennemgået i plenum. Ligeledes i plenum vil der finde en efterbearbejdelse af ekskursionen sted.

Mål 2:

Fagligt: Deltagerne skal opnå indsigt i branchens kvalifikationskrav, fagområder og jobfunktioner.

For at anskueliggøre kvalifikationskravene inden for køkkenbranchen for deltagerne skal der arbejdes med disse krav. I den forbindelse skal der i klassen læses stillingsannoncer fra branchen, ligesom deltagerne selv skal give et bud på, hvilke kvalifikationskrav en arbejdsgiver kunne tænkes at stille til en kommende medarbejder. Endelig skal deltagere med en stærkt religiøs baggrund overveje, om de er villige til at arbejde med forskellige kødprodukter såsom svinekød og ikke-halalslagt oksekød, da disse produkter ikke kan undgås i et køkkenarbejde i Danmark.

Dansk: Der skal læses jobannoncer, således at deltagerne bliver fortrolige med disse og ikke mindst med de ord, udtryk og grammatiske konstruktioner, der hyppigt anvendes i sådanne annoncer.

Mål 3:

Fagligt: Deltagerne skal opnå indsigt i forskellige typer arbejdspladser, arbejdsorganisering og planlægningsmetoder.

Undervisningen i det praktiske arbejde i køkkenet skal give deltagerne erfaringer med forskellige måder at organisere og lede arbejdet på. Der skal også indgå produktionsforløb, hvor deltagerne skal arbejde med forskellige faser som menusammensætning, arbejdsplanlægning, opdækning, servering, afrydning, opvask og rengøring. Dette kan ske ved, at deltagerne står for afholdelsen af en eller flere receptioner på skolen, f.eks. for skolens lærere. Der skal ligeledes arbejdes med materialeforbrug i forbindelse med madlavning og prisfastsættelse af de færdige produkter. I den forbindelse skal deltagerne introduceres for det centrale begreb ”dækningsgrad”.

Dansk: Der vil blive arbejdet med udfyldelse af diverse skemaer og med at skrive præcise beskeder.

Mål 4:

Fagligt: Deltagerne skal introduceres til nogle af branchens almindeligt benyttede materialer, værktøj, maskiner/udstyr og arbejdsteknikker. Deltagerne skal også have begyndende kendskab til særlige branchespecifikke arbejdsopgaver og vilkår samt arbejdsmiljø og sikkerhed.

Deltagerne skal afprøve forskellige grundtilberedningsmetoder fra det kolde og det varme køkken: Koge-, stege- og jævnetoder, tilberedning af smørrebrød og kolde anretninger m.v. Temaerne for madlavningen skal hovedsagelig være dansk madkultur og mad fra deltagerens respektive lande. I den forbindelse skal de selv udarbejde opskrifter, som skal læses i fællesskab og afprøves i køkkenet. Der vil blive arbejdet med servicebegrebet, og inden for serviceområdet skal deltagerne afprøve typiske arbejdsfunktioner som serveringsformer og anretning.

Deltagerne skal desuden have et indblik i de krav, der stilles til madvarernes næringsværdi, holdbarhed, kvalitet og pris, og de skal beskæftige sig med varedeklARATIONER og økologisk fødevarerproduktion.

Dansk: Der skal læses madopskrifter og varedeklARATIONER. Deltagerne skal også skrive deres egne opskrifter. I den forbindelse skal der arbejdes med mål og vægt samt forkortelser. Der skal desuden arbejdes med instruktioner til relevante køkkenredskaber og -maskiner.

Endelig skal deltagerne via en ”køkkenordbog” stifte bekendtskab med navnene på forskellige slags køkkenredskaber: glas, service, bestik, koge- og husholdningsmaskiner samt hvad de bruges til.

Mål 5:

Fagligt: Der skal arbejdes med at øge deltagerne to-kulturelle kompetence. I forbindelse med det to-kulturelle arbejde skal der arbejdes med forskellige kulturers madvaner: Hvilken mad benytter danskerne/deltagerne selv til bestemte højtider og situationer? Er der tabubelagte/forbudte retter blandt deltagerne og hos danskerne? Dette mål vil indgå i ovennævnte mål 1- 4.

Hver fredag vil der finde en mundtlig og skriftlig evaluering af hele ugen sted.

Er målene/delmålene nået i forhold til undervisningsplanen for forløbet?

Målene og delmålene for køkkenforløbet blev så godt som nået. Dog blev der ikke, som angivet i målbeskrivelsen, lagt vægt på ekskursioner. Vi valgte i stedet at lægge vægten på køkkenpraktik og – teori, hvilket vi absolut ikke fortrød. Vi nåede heller ikke at beskæftige os særlig meget med varedeklarationer.

Hvad lykkedes i særlig grad og hvorfor?

Køkkenlæreren og jeg er absolut af den opfattelse, at alle fik et udbytte af dette forløb, men at nogle helt klart fik mere ud af det end andre. 3 af deltagerne blev så begejstrede for køkkenforløbet, at de valgte at gå ind i uddannelsen. Deltagerne selv har i evalueringen i slutningen af køkkenforløbet givet udtryk for, at de fik størst udbytte af følgende: Hygiejne, køkkenredskaber og –maskiner, forskellige slags kager og saucer, smørrebrød, og hvordan man anretter et bord.

I dansk mente deltagerne at have fået størst udbytte af følgende: Dagbogsskrivning, skrive en besked, grammatik (især navneordenes former og brugen af disse), udtale af vokaler og læse og skrive opskrifter.

Køkkenfaglæreren og jeg mener, at deltagerne fik mest ud af følgende: Madlavning, køkken-hygiejne, køkkenrengøring, dagbog, opskrifter (både danske og ”fremmede”), dansk smørrebrød, ordforråd relateret til køkken, fagord og opskrifter omskrevet til billedsprog på tavlen og forståelse af jobannoncer. Grunden til at disse ting lykkedes særlig godt var helt klart deltagerne motivation og vores gode samarbejde. Vi brugte meget tid på at skrive dagbog. Faktisk lykkedes det os at skrive dagbog for hver undervisningsdag, selv om vi nogle gange måtte skrive for flere dage ad gangen, hvis tiden havde været knap de foregående dage. Vi startede med at tale om, hvad vi havde lavet den foregående dag, hvorefter jeg sammenfattede det på tavlen, og deltagerne skrev af fra tavlen. Deltagerne var meget glade for deres dagbog, og den gjorde det også lettere for dem at evaluere hver fredag. Under rengøringsforløbet skrev vi kun dagbog nogle få gange, fordi vi ikke fik tid til det. Grunden hertil var, at vi arbejdede med dagbogsskrivningen på en helt anden måde, idet deltagerne selv skulle lave sætningerne. Jeg skrev efterfølgende deres sætninger på tavlen, som blev rettet i fællesskab. Det var en meget god – men tidskrævende – øvelse, som bevirkede, at vi kun af og til nåede at skrive dagbog.

Hvad lykkedes mindre godt og hvorfor?

Helt overordnet kan man sige, at det, der ikke lykkedes, var, at 3 af deltagerne ikke fik mulighed for at starte på en efterfølgende cafeteria- og kantineassistentuddannelse med dansk. Mere konkret i forhold til de opstillede mål for undervisningen lykkedes et virk-

somhedsbesøg i en kantine ikke godt, da det var meget uinspirerende. Det skriftlige arbejde i tilknytning til dette besøg lykkedes heller ikke. Denne gang var det ikke kun, fordi deltagerne generelt udtrykker sig særdeles kortfattet skriftligt, men der var ganske enkelt ikke meget at skrive om.

Samarbejdet om undervisningen i Køkken med dansk

Eftersom køkkenfaglæreren og jeg ikke fik fælles planlægningstid, havde vi ikke mulighed for i fællesskab at tilrettelægge noget på forhånd. Der blev derfor ikke indgået nogen aftaler. Jeg havde før uddannelsesforløbet startede opstillet målene og delmålene for både den faglige og den dansksproglige del, og dem fulgte vi i det store og hele. Vi valgte at bruge meget tid i køkkenet, hvilket betød, at Mogens ofte var på allerede fra kl. 9, hvilket gav ham flere undervisningstimer, end han fik ”kredit” for. I det daglige betød det ikke så meget, at vi ikke havde lavet en masse aftaler på forhånd. Til gengæld var lærernes fleksibilitet en væsentlig faktor. Vi følte os ikke bundet af vores skema, hvilket bevirkede, at der var mulighed for fordybelse i det emne, vi nu beskæftigede os med, hvis interessen var der. Man kan sige, at vi faktisk havde friere hænder, fordi vi ikke på forhånd havde aftalt en masse procedurer om samarbejdet. Jeg kan kun sige, at køkkenfaglæreren og jeg fik et fantastisk godt samarbejde, da først vi var kommet i gang med undervisningen. Kemi mellem os var rigtig god. Hvis den ikke havde været det, tror jeg ikke, samarbejdet var blevet nær så godt.

I danskundervisningen med faglærerdeltagelse kunne køkkenfaglæreren uddybe og forklare det faglige, således at deltagerne fik et større udbytte af undervisningen. Det var også en stor fordel for deltagerne, at jeg var til stede, når de lavede mad. Jeg vidste nemlig præcis, hvad der var foregået og kunne tage det op i danskundervisningen den følgende dag. På samme måde var jeg til stor hjælp i fagundervisningen, hvor jeg f.eks. kunne hjælpe deltagerne med at forstå de opskrifter, der skulle anvendes, og rette de opskrifter, de lavede på egen hånd. Det var ikke hver morgen, vi nåede danskundervisning uden faglærer, idet vi af og til måtte starte med madlavningen, når deltagerne mødte om morgenen for at kunne nå det hele, men ellers var både deltagerne og jeg glade for at kunne koncentrere os om det danske, før faglæreren holdt sit indtog. Samtlige deltagere udtalte i forbindelse med evalueringen af køkkenforløbet, at det var en fordel med to lærere, men at det også var godt at holde de to fag adskilt i løbet af dagen. F.eks. sagde (I) følgende om danskundervisningen uden faglærerdeltagelse: ”Det skal være sådan, fordi vi har to fag: dansk og køkken. Vi koncentrerer os kun om dansk sprog. Det er kedeligt, hvis to fag hele tiden bliver blandet”.

III.6. Deltagerne fremover

Efter uddannelsesforløbets afslutning har AF fulgt op på samtlige deltagere, og de oplysninger, som jeg har fået af en AF-sagsbehandler, har jeg efterfølgende tilføjet under hver enkelt deltager. Jeg er enig med AF i, at der har manglet en fortløbende kommunikation mellem dem og lærerne på forløbet. Det er meget vigtigt, at der etableres et godt samarbejde, hvilket har manglet på dette forløb.

(A) gav fra begyndelsen udtryk for, at hun ønskede at blive pædagogmedhjælper. Hun var hverken interesseret i rengøring eller køkken. Hen imod slutningen af forløbet fandt jeg et pædagogmedhjælper-uddannelse til hende af 3 ugers varighed, hvor der netop var en plads ledig. Desværre bakkede hun ud, da hun ikke ville på uddannelse igen. Jeg har desuden fået at vide af AF, at jeg ikke bare uden videre må anbefale en uddannelse uden at tale med dem, da der først skal kigges på ledighedsstatistikker o.l., så hun havde sandsynligvis ikke fået lov til at starte på uddannelsen alligevel. Hun sagde til mig, at hun i stedet ville på sprogskole, men det frarådede jeg hende, da det ikke er det, hun har brug for. Det gik hun også bort fra, og jeg fik det klare indtryk, at hun mest af alt var interesseret i at gå hjemme og passe sine børn. Hendes sidste udmelding var, at hun ville søge arbejde. AF har efterfølgende talt med (A), og da hun ikke gav udtryk for nogle specielle ønsker, har AF besluttet, at hun skal starte i jobtræning inden for cafeteria/kantine. Forløbet starter 17.4. Jeg er helt enig med AF i, at man bare må kaste hende ud i et eller andet, da hun som nævnt ikke selv har fremsat nogen ønsker.

(B) var meget interesseret i køkkenforløbet og ville gerne starte på cafeteria- og kantineassistent-uddannelsen med dansk, som skulle starte en uge før dette uddannelsesforløb stoppede. AF støttede hende i dette, og hun fik lavet en handlingsplan og blev optaget på uddannelsen. Desværre blev uddannelsen ikke til noget grundet manglende tilmeldinger. Det var en stor skuffelse for os, da to andre på holdet ligeledes havde aftalt med AF, at de skulle starte på uddannelsen. Desuden fik vi meddelelsen så kort tid før forsøgsforløbet sluttede, at vi ikke kunne nå at finde noget alternativ. (B) og de to andre deltagere ville aftale et nyt møde med AF, da de i stedet ønskede at komme på cafeteria- og kantineassistent-uddannelsen uden dansk. Hvis AF ikke ville give tilladelse til dette, ville (B) i stedet på sprogskole. Hun havde fået brev om, at hun kunne starte med det samme. Troede jeg. AF har efterfølgende oplyst mig om, at hun ikke er startet på sprogskole men på Rødovre Daghøjskole, og at det er noget, hun selv har fået ordnet. Faktisk kunne hun have risikeret at miste sine dagpenge, sagde AF, så de måtte gå ind og finansiere forløbet for at undgå dette.

(C) var den anden af de tre deltagere, som gerne ville starte på køkkenassistent-uddannelsen med dansk. Ligesom (B) ville hun tale med AF igen med henblik på at opnå tilladelse til at starte på den ordinære uddannelse. Hvis dette ikke kunne lade sig gøre, ville hun i stedet søge arbejde inden for køkken eller rengøring. AF har meddelt mig, at hun skal starte på et introduktionsforløb til cafeteria- og kantineassistentuddannelsen, hvilket jeg er meget glad for.

(E) har fået arbejde som stuepige på et hotel i København, hvilket hun er meget tilfreds med. Da uddannelsesforløbet sluttede, var hun endnu ikke startet på sit nye arbejde.

(H) ville gerne være buschauffør og søgte en række stillinger i løbet af uddannelsesforløbet. Han fik desværre ikke noget og søgte så i stedet en stilling som klargøringsmedarbejder ved Combis i Valby. Han fik stillingen og var meget glad for det. Han mente selv, at det havde haft en positiv effekt, at han kunne henvise til dette uddannelsesforløb, da han var blevet spurgt, om han havde beskæftiget sig med rengøring før. Vi har anbefalet ham at lære dansk ved siden af, da han mangler meget dansk.

(I) I lighed med deltager (B) og (C) ville hun starte på cafeteria- og kantineassistentuddannelsen med dansk. Det fik hun grønt lys for af AF. Da hun så 4 dage før uddannelsesforløbet sluttede talte med AF om at starte på den tilsvarende uddannelse uden dansk, fik hun en negativ tilbagemelding fra dem. Det ville de ikke give hende lov til, angiveligt fordi de ikke mente, at de sproglige forudsætninger var til stede. Det var en stor skuffelse for hende, da hun elsker at lave mad, og det var en fryd at se den entusiasme, hun lagde for dagen ude i køkkenet. Hun var ikke forberedt på et afslag, som hun blev skuffet og vred over og fandt helt uforståeligt. Hun var selv ikke i tvivl om, at hun nok skulle klare uddannelsen. Køkkenfaglæreren (og i øvrigt de andre faglærere og jeg) er heller ikke i tvivl herom. Jeg har netop talt med hende i telefonen og har tilbudt hende at skrive en anbefaling, hvis hun ville klage over AF's beslutning. Jeg har også tilbudt at tale med den pågældende sagsbehandler, men det er deltagerens ønske, at der ikke skal ske yderligere i denne sag. Hun havde tidligere modtaget et meget positivt brev fra en anden sagsbehandler i AF, hvori der stod, at hvis hun startede på denne forsøgsuddannelse, ville hun få lov til at fortsætte med en uddannelse, og derfor var hun slet ikke forberedt på et afslag. Hun har besluttet at opgive drømmen om at blive cafeteria- og kantineassistent. Hun vil i stedet bede en veninde om at hjælpe hende med et arbejde. Veninden er ejer af (vist nok 2) import-eksport-forretninger.

AF har fulgt op på denne sag. De understreger, at hun har fået udleveret en ankevejledning, hvilket jeg retfærdigvis gerne vil tilføje, men som sagt ønsker deltageren ikke, at vi skal foretage os yderligere i denne sag.

(J) udviste ikke den store interesse for uddannelsesforløbet og var fraværende næsten halvdelen af tiden. Han havde store sproglige problemer og burde aldrig have været visiteret til forløbet. Jeg anbefalede ham at starte på sprogskole igen, og jeg havde den opfattelse, at det var vi enige om, indtil den sidste uge, hvor han pludselig sagde, at han i stedet ville søge arbejde. Hans kone taler perfekt dansk, så han mener, at hun kan undervise ham. Måske er det bedst sådan. Jeg ved, at han har gået på sprogskole før, og han kom kun "en gang imellem". AF oplyser, at han har fået et 20-timers arbejde.

III.7. Konkluderende bemærkninger

Bemærkninger om uddannelsesforløbets struktur

Den daglige undervisning var tilrettelagt på den måde, at deltagerne startede med dansk uden faglærer om morgenen. Senere på eftermiddagen deltog faglæreren i danskundervisningen, og over middag deltog dansklæreren i fagundervisningen. Dagen sluttede med, at faglæreren underviste alene. Dette har der fra alles side været stor tilfredshed med. Deltagerne selv har udtalt, at det er en fordel at starte med dansk om morgenen, så de kan koncentrere sig om danskindlæringen. Faglærerne og jeg deler denne opfattelse. Køkkenfaglæreren har prøvet en anden model, hvor deltagerne sluttede dagen med dansk. Dette var absolut ingen succes, da deltagerne på dette sene tidspunkt på dagen ikke var motiverede nok til at gå i gang med en egentlig danskindlæring. Specielt den sidste time hver dag var deltagerne trætte og havde lettere ved at klare en times fagundervisning. Derfor har vi været tilfredse med dagskemaet.

Det har efter min mening været optimalt med antallet af fag i løbet af uddannelsesforløbet. Der var to forholdsvis lange forløb med rengøring og køkken, hvilket bevirkede, at deltagerne fik et godt indblik i disse brancher. Det ville de ikke have gjort, hvis der havde været flere fag. Det var desuden to brancher, som interesserede de fleste, som deltog i forløbet, og som til en vis grad kunne støtte hinanden indholdsmæssigt. Deltagerne kunne gøre brug af den viden, de havde indhentet i rengøringsforløbet, da de startede på køkkenforløbet. De havde lært meget om miljø, hvilket de kunne gøre brug af, og køkkenet skulle gøres rent, hver gang de havde lavet mad. Kombinationen og antallet af fag må derfor siges at have været gode.

Med hensyn til Arbejdsmarkedsorientering, edb og jobsøgning var det også et særdeles relevant modul at have med. Efter min mening var det dog for lidt med en uge ad gangen. Det blev et meget opsplittet modul. Deltagernes udbytte ville uden tvivl have været større, hvis de havde fået to uger ad gangen. Det blev heller ikke bedre af, at der var tre forskellige EDB-faglærere. Disse lærere kom aldrig rigtig ind på livet af deltagerne, og det blev dansklæreren der blev ene-ansvarlig for, at målsætningerne for modulet blev nået. Det var selvfølgelig utilfredsstillende for alle parter.

Bemærkninger om tests ved uddannelsesforløbets start og i slutningen af forløbet

Dansklæreren for forløbet i Hillerød og jeg fandt i samarbejde med Gitte Østergaard Nielsen fra Undervisningsministeriet frem til nogle tests, som vi ville udsætte deltagerne for. Intentionen var, at de skulle anvendes såvel i start- som i slutfasen af undervisningsforløbet, således at det ville være muligt at kortlægge den enkelte deltagers progression.

Materialet er udvalgt, så det sprogligt passer til deltagere, der befinder sig på Spor 2 Trin 2 Midt/Slut. Hovedparten (6) af opgaverne er skriftlige opgaver. Udover de 6 skriftlige opgaver er der en mundtlig opgave og en lytteforståelse.

Testmaterialet består af følgende 8 opgaver:

1. Skriftlige opgaver.

- 1.1. Instruktion: Læs og indret stuen
- 1.2. Skriv en besked
- 1.3. Læseforståelse: "Børnenes fremtid er det vigtigste". Svar på 8 spørgsmål
- 1.4. Udfyld en blanket: "Indtegningsskema for arbejdssøgende"
- 1.5. Skriv et brev
- 1.6. Grafer og tabeller: "Vejrudsigten". Svar på 8 spørgsmål

2. Mundtlig opgave.

- 2.1. Tal om et ud af 3 billeder
 - 2.1.1. Billedopgave 1: "Venner"
 - 2.1.2. Billedopgave 2: "Arbejde"
 - 2.1.3. Billedopgave 3: "Bolig"

3. Lytteforståelse

- 3.1. ”Den første arbejdsdag” (Spor 2 Trin 2 Midt/Slut) eller, hvis denne er for svær:
- 3.2. ”Et godt tilbud” (Spor 2 Trin 1 Slut).

Jeg udsatte mine deltagere for samtlige disse tests, selv om jeg havde lyst til at droppe det, da det var ekstremt tidskrævende. Det var også svært at se den dybere mening med at starte uddannelsesforløbet med så mange opgaver, og ikke mindst syntes deltagerne, at det var hårdt. Den mundtlige test nåede jeg ikke de første to uger. Der gik næsten en måned, før den var gennemført. Jeg brugte en båndoptager, som det i øvrigt var meget svært at få fat i på AMU.

Den næstsidste uge af uddannelsesforløbet blev deltagerne præsenteret for de samme opgaver. På dette tidspunkt virkede det aldeles formålsløst, da jeg kunne se, at opgaverne ikke afspejlede det, der var foregået i undervisningen. Af samme grund virker det forkert at skulle afgøre, hvorvidt der har været en progression eller ej ud fra disse tests. Når jeg sammenligner testresultaterne fra 1. og 2. omgang, tegner der sig overraskende nok heller ikke noget klart billede af deltagernes progression. Hvis man skal dømme ud fra testen, er alle deltagerne blevet bedre til at skrive brev med undtagelse af (J). Desuden leverede samtlige deltagere (igen med undtagelse af (J)) et bedre produkt 2. gang, da de skulle udfylde en blanket og arbejde ud fra en instruktion. Derimod var to deltagere rent faktisk blevet dårligere til at skrive en besked 2. gang, de fik testen.

Alt i alt siger testen ikke noget om, hvorvidt der er sket en dansksproglig progression eller ej, hvilket ikke er særlig overraskende, når man tænker på, at de på ingen måde afspejler indholdet af undervisningen. Jeg opgav at sammenligne de to mundtlige tests, da jeg ikke mente, det tjente noget formål – ikke mindst fordi den 1. mundtlige test ikke fandt sted ved uddannelsesforløbets start men senere. Hvis man vælger at teste deltagerne på denne måde, skal der være færre opgaver, og disse skal afspejle indholdet af undervisningen. Faglærerne og jeg er af den opfattelse, at der helt klart er sket en progression hos langt de fleste deltagere. Deltagerne har fået et større ordforråd, og de har fået en større sproglig selvtillid, som giver sig udslag i, at de ikke længere er så bange for at sige noget på dansk og kaste sig ud i nye ting, som de var i starten. De har også lært noget grammatik, men de har dog svært ved at tilpasse deres sprog derefter, selv om de kender reglerne.

Bemærkninger om deltagernes udbytte af forsøgsforløbet

Som beskrevet er der ingen tvivl om, at deltagerne har fået et udbytte af undervisningen. De mest motiverede har ikke overraskende fået det største udbytte, og det er også disse deltagere, der gerne ville starte på cafeteria- og kantineassistent-uddannelse. (J) burde på grund af det lave sproglige niveau ikke have været med på holdet og ville uden tvivl have fået større udbytte af en mere traditionel danskundervisning på et lavere niveau, hvis han havde vist interesse herfor. Specielt har langt de fleste deltagere fået et stort fagligt udbytte af undervisningen. De har fået et meget bredt kendskab til køkken og rengøring, og de har ikke mindst fået mulighed for at afprøve deres egne færdigheder og interesser inden for disse brancher, hvilket som tidligere beskrevet har bevirket, at så godt som alle deltagere har valgt at beskæftige sig med enten rengøring eller køkken i fremtiden. Dermed må man sige, at det overordnede formål med uddannelsesforløbet – nemlig det afklarende sigte – er nået.

Med hensyn til de dansksproglige færdigheder er der ingen tvivl om, at deltagerne har fået et større ordforråd end før. De har desuden fået større tillid til deres evne til at kommunikere på dansk, hvor de i starten var meget fåmælte og lukkede. Specielt i fagundervisningen fik de mulighed for at demonstrere, at de havde forstået indholdet af undervisningen. Jeg synes derimod, det er svært at udtale sig mere konkret om deltageres sproglige progression. Ganske vist kan man sige, at deres dansksproglige niveau blev målt i starten af og ved afslutningen af uddannelsesforløbet, men som beskrevet har de anvendte testopgaver ikke på nævneværdig vis afspejlet indholdet af undervisningen, hvorfor de i mine øjne ikke egner sig til at måle deltageres dansksproglige progression. Deltagerne selv har især fremhævet, at deres ordforråd er blevet udvidet, hvilket der ikke hersker nogen tvivl om. De udtaler alle, at de synes, de er blevet bedre til dansk – især til at lytte, læse og forstå. I hvert fald udviste de glæde ved at lære noget nyt, og da uddannelsesforløbet sluttede, gav flere af dem udtryk for en ærgrelse over, at det ikke var af længere varighed. Derfor er det selvfølgelig meget uheldigt, at de deltagere, der ønskede det, ikke fik mulighed for at fortsætte på en uddannelse. De havde absolut motivationen til at fortsætte med at lære.

Bemærkninger om samarbejdet mellem dansklæreren og faglærerne

Som beskrevet i denne rapport var der ikke noget samarbejde af betydning mellem dansklæreren og faglærerne før undervisningens start. Jeg blev sammen med rengøringsfaglæreren kastet ud i en visitation af interesserede deltagere, hvilket ingen af os havde prøvet før. Jeg savnede nogle retningslinjer for, hvordan man visiterer på AMU. Disse fik jeg først – i øvrigt af rengøringsfaglæreren – under selve visitationen. Jeg havde selv taget noget materiale med, bl.a. et spørgeskema. Det viste sig, at både faglæreren og vejlederen også havde et med, således at vi stod med tre forskellige. Det hele bar præg af, at der ikke havde været nogen planlægning mellem de involverede parter før undervisningsstart. Det var også en klar ulempe, at det viste sig at være så svært at finde kandidater til uddannelsesforløbet. Vi stod med så få personer, der skulle visiteres, at vi var nødt til at acceptere nogle, som vi egentlig mest af alt havde lyst til at afvise enten pga. et for lavt dansksprogligt niveau eller manglende motivation. Holdet blev ikke helt så homogent, som vi kunne have ønsket, og det var også en ulempe, at der var så få deltagere på det hold, der blev etableret. Det var undertiden svært at lave gruppearbejde, og hvis der var et par stykker, der var fraværende en dag, var der så få tilbage på holdet, at det virkede en smule usejrøst, hvilket nogle gange var hæmmende for undervisningen.

Som sagt var det klart utilfredsstillende, at der ikke var nogen fælles planlægning af undervisningen. Jeg prøvede på bedste beskub at udarbejde nogle målsætninger for de tre fag og hæfte noget dansk på. Resultatet ville uden tvivl have været langt bedre, hvis jeg havde haft mulighed for at samarbejde med faglærerne om disse målbeskrivelser. Jeg har ikke erfaringer med at undervise på AMU, så det var en meget vanskelig opgave, jeg blev stillet over for. Derfor oplevede jeg også starten som meget kaotisk og havde mest af alt lyst til at springe fra. Det er nødvendigt, at dansklæreren får mulighed for at planlægge undervisningen sammen med faglærerne. I dette tilfælde havde faglærerne undervisning på andre hold lige indtil starten af uddannelsesforløbet og havde således ikke mulighed for at mødes med mig. Som beskrevet fik vi dog etableret et fint samarbejde, da først undervisningen var startet, men også her manglede vi fælles planlægningstid. Vi brugte pauser, tiden før og efter undervisningen og telefonen, når vi skulle planlægge undervisningen. Samarbejdet har derfor ikke fungeret optimalt. Jeg har også savnet materiale fra

de forskellige fag til forberedelsen af min undervisning, specielt til rengøringsmodulet og arbejdsmarkedsmodulet.

Når det er sagt, bliver jeg dog nødt til at slutte af med at sige, at jeg har været utrolig glad for at undervise på dette forløb. Jeg har ikke prøvet noget lignende før, og den store skepsis, jeg havde i starten, blev gjort til skamme så godt som umiddelbart efter undervisningens start. Uddannelsesforløbet var meget spændende og en god måde for deltagerne at lære dansk på. De befandt sig godt på forløbet, og der blev meget hurtigt skabt en rigtig god og positiv stemning, hvilket gjorde, at deltagerne følte sig trygge og godt tilpas og dermed var mere modtagelige for indlæring. Jeg ville bestemt ikke have noget imod at undervise et tilsvarende hold en anden gang og meget gerne i fællesskab med de samme faglærere. Jeg vil slutte af med vejleder Karin Søndergaards tanker ved afslutningen af forløbet, som jeg helt og holdent kan tilslutte mig:

”Jeg oplever, at der under forløbet er sket den udvikling som kun tid, kendskab og samarbejde kan give: De involverede taler nu samme sprog og har fælles referenceramme (fælles billede af virkeligheden). Det er her man kunne sige: nu skal vi starte et nyt forløb for nu har vi fælles fodslaw”.

Kommende forløb: Det ideelle er at lade det etablerede team arbejde videre med nye forløb. Det vil selvfølgelig være svært, da der altid vil ske ændringer i medarbejderstaben. Det kunne være en idé, at man skiftede én eller 2 ud med nye, således at man fik overlevering af allerede opnåede erfaringer.”

IV. EVALUERING AF FORSØGSUDDANNELSEN

**AMU- Center Nordsjælland– Sprogcenter Nordsjælland
16. oktober 2000 – 23. marts 2001**

Udarbejdet af:
Lene Ibsen, Sprogcenter Nordsjælland

i samarbejde med:
Renée Just, Louis Rasmussen, Henny Larsen
og Philip Jensen
Marts 2001

IV.1. Faktaoplysninger

Sprogcenter: Sprogcenter Nordsjælland, Hillerød.

AMU-Center: AMU-Center Nordsjælland, Hillerød.

Uddannelsens start- og slutdato: 16. oktober 2000 – 23.marts 2001.

Uddannelsens varighed samt start- og slutdato for de enkelte uddannelser, der indgår i forløbet, herunder praktik og ferie

Dag	Uge 42	Uge 43	Uge 44	Uge 45	Uge 46
mandag	Intro	lager	EDB	Samarbejde	Samarbejde
tirsdag	Intro	EDB	EDB	EDB	Samarbejde
onsdag	Intro	EDB	EDB	EDB	Samarbejde
torsdag	lager	EDB	EDB	EDB	Samarbejde
fredag	lager	EDB	EDB	EDB	Lager

Dag	Uge 47	Uge 48	Uge 49	Uge 50	Uge 51
mandag	Lager	Lager	Lager	Lager	Lager
tirsdag	Lager	Lager	Lager	Lager	Lager
onsdag	Lager	Lager	Lager	Lager	Lager
torsdag	Lager	Lager	Lager	Lager	Lager
fredag	Lager	Lager	Lager	Lager	Lager

Dag	Uge 52	Uge 1	Uge 2	Uge 3	Uge 4
mandag	Juleferie	Juleferie	Lager praktik	Praktik evaluering	Elektronik
tirsdag	Juleferie	Lager praktik	Lager praktik	Praktik evaluering	Elektronik
onsdag	Juleferie	Lager praktik	Lager praktik	Praktik evaluering	Elektronik
torsdag	Juleferie	Lager praktik	Lager praktik	Praktik evaluering	Elektronik
fredag	Juleferie	Lager praktik	Lager praktik	Praktik evaluering	Elektronik

Dag	Uge 5	Uge 6	Uge 7	Uge 8	Uge 9
mandag	Elektronik	Elektronik	Kvalitetsforståelse	Elektronik	Praktikopstart
tirsdag	Elektronik	Elektronik	Kvalitetsforståelse	Elektronik	Praktikopstart
onsdag	Elektronik	Elektronik	Kvalitetsforståelse	Elektronik	Praktikopstart
torsdag	Elektronik	Elektronik	Dansk	Elektronik	Praktikopstart
fredag	Elektronik	Elektronik	Dansk	Elektronik	Praktikopstart

Dag	Uge 10	Uge 11	Uge 12
mandag	Elektronik praktik	Elektronik praktik	Praktik evaluering
tirsdag	Elektronik praktik	Elektronik praktik	Praktik evaluering
onsdag	Elektronik praktik	Elektronik praktik	Praktik evaluering
torsdag	Elektronik praktik	Elektronik praktik	Praktik evaluering
fredag	Elektronik praktik	Elektronik praktik	Afslutning

Frederikssund
Hillerød
Helsingør
Praktik

IV.2. Deltagere

Antal deltagere henvist af kommunen: 10 personer

Antal deltagere henvist af arbejdsformidlingen: 2 personer

Fornavn	Køn	Alder	Nationalitet	Udd. Hjemland	Erhverv hjemland
A	M	36	Somalia	12 år	ingen
B	M	29	Afganistan	10 år	ingen
C	M	37	Serbien	12 år / Maskintekn.	Maskinmontør
D	M	48	Kosovo	16 år /Universitet	Tekstilingeniør
E	K	27	Somalia	8 år	ingen
F	M	57	St.løs Palæstin.	Grundskole	Salg af tøj
G	K	42	Somalia	ingen	medhj.i møbelforr.
H	M	36	Libanon	ingen, evt. ordblind	ingen
I	M	25	Kosovo	14 år/ uni. Økonomi	ekspedient, lager
J	K	28	Afganistan	10 år	ingen
					selvst.
K	M	57	Israel	12 år	Forsikringsmand/ bogholder
L	M	40	Afganistan	udd. Automekaniker	Flymekaniker 6 år

Fornavn	Sprogskole	Erhverv DK	Antal år i DK	Mål for arb. + udd.	Niveau
A		ingen	4½ år	truck certifikat, lagerarb.	2,2, start
B	14 mdr.	ingen	3 år	noget m. teknik	2,2, midt
C	3 mdr. 1998	fabrik, m.m.	13 år	ufaglært arb.	2, 2, slut
D	1 ½ år	ingen	5 år	ufaglært arb.	2,2, midt
E	2 år	ingen	4 år	truck certifikat, lagerarb.	2,1, midt
F	6 år	ingen	9 år	ufaglært arb.	2, 1, slut
G	3 år	ingen	4½ år	ufaglært arb.	2,1, slut
H	i alt 2 år	fabrik,chauffør stort kørekort	16 år	ufaglært arb.+ forbedre dansk kundskaber	mundtl. 2, 2, slut læs/skr 1, B,slut
I	9 mdr.	ingen	1½ år	ufaglært, truck certifikat	2,2, start
J	2½ år	ingen	4½ år	ufaglært arb.	2,2, start
K	ca. 2 år	ingen	9 år	bogholder/forsikringsarb ejde	2,2, start
L	ca. 3 år	ingen	4 ½ år	Flymekaniker i Kastrup	2.2, midt

Deltagernes alder, køn og nationalitet

Ved uddannelsesforløbet start var der 12 deltagere, hvoraf 3 var kvinder. Den aldersmæssige spredning på holdet var stor, de var mellem 24 – 57 år.

Deltagernes nationalitet fordelte sig i 4 grupper: 3 deltagere fra Somalia, 3 deltagere fra Afghanistan, 3 deltagere fra Kosovo/ex Jugoslavien og 3 arabisktalende deltagere fra

Libanon og Israel. Holdet var, som det fremgår, meget blandet og vi havde ikke problemer med ”sproglige grupperinger”. Dansk blev hurtigt fællessproget.

Deltagernes uddannelsesmæssige baggrund og dansksproglige niveau

Deltagernes uddannelsesmæssige baggrund var ligeledes meget spredt, lige fra ingen skolegang til tekstilingeniør, dog havde de fleste deltagere 10-12 års skolegang. Det dansksproglige niveau spredte sig fra spor 2, trin 1 midt til spor 2, trin 2 slut.

En deltager (H) havde et meget fint talesprog, men et næsten ikke-eksisterende skriftligt sprog. Han har boet og arbejdet mange år i Danmark og mente selv, at han var ordblind både på arabisk og dansk, og jeg er tilbøjelig til at give ham ret. En anden deltager (C), som også har boet og arbejdet i Danmark i mange år, havde også et meget fint talesprog men et mere usikkert skriftsprog, som snarere stammer fra en uvanthed med at skrive og læse. En tredje deltager var ”for nylig” blevet alfabetiseret, hvorfor hendes danske endnu ikke var så automatiseret og flydende og hendes ordforråd ikke så stort. Set i lyset heraf, var spredningen på holdet *meget* stor, og jeg var bekymret over, hvordan jeg skulle tilgode disse alle deltagere, især deltageren med det meget svage skriftsprog.

Hvem holdt op og hvorfor?

Som nævnt var der 12 deltagere fra starten af uddannelsesforløbet, men 3 deltagere stoppede inden juleferien. Den ene (H) stoppede, fordi han dels havde et ønske om endelig at gøre noget alvorligt ved sine skrive-/læseproblemer og havde fundet et uddannelsesforløb for ordblinde i Helsingør i samråd med sin A-kasse. Den anden deltager (C), som var henvist til uddannelsesforløbet via sin A-kasse, måtte holde op fordi A-kassen (SiD) og AF i Hillerød ikke kunne blive enige om, hvem af dem, der skulle betale hans underhold. (C) havde været arbejdsløs i mindre end et år, da han startede på uddannelsesforløbet og var således ikke i ”aktivperioden” endnu.

Det er beklageligt, at han var tvunget til at holde op på et uddannelsesforløb, han var glad for, og som efter al sandsynlighed havde givet ham gode muligheder for at komme i arbejde igen. Enten i form af et kompetencegivende uddannelsesforløb i lager eller elektronik, eller i form af et job, som følge af praktikkerne. Han var særdeles velkvalificeret i kraft af sit store kendskab til det danske arbejdsmarked og i kraft af sine personlige kvalifikationer generelt. Den tredje deltager (L) holdt op, fordi han ønskede at starte som selvstændig. At lige præcis disse tre deltagere holdt op, gjorde, at holdet blev mere homogent. De resterende 9 deltagere var alle henvist af kommunerne og var flygtninge uden erfaringer fra det danske arbejdsmarked.

IV.3. Visitation

Hvem har foretaget visitationen?

Fra AMU: Datafaglærer Louis Rasmussen og uddannelsesleder Philip Jensen

Fra sprogskole: Dansk lærer Lene Ibsen og vejleder Vibeke Simonsen, Sprogcenter Nordsjælland

Hvordan er der visiteret?

De fleste af dem, der var indkaldt til visitation kom fra forskellige afdelinger på Sprogcenter Nordsjælland og var således allerede indplaceret på spor, niveau og trin. Vi skønnede derfor, at en grundigere sproglig visitation ikke var nødvendig. De personer, der ikke umiddelbart var kendt i sprogskolesystemet, blev sprogligt visiteret af vejleder Vibeke Simonsen fra Sprogcenteret, da jeg ikke er kvalificeret til dette.

Datafaglæreren og jeg foretog en mere uformel visitation, hvor vi dels fortalte om uddannelsesforløbet, dels spurgte til kvalifikationer, skolegang i hjemland og i Danmark, fremtidige job- og uddannelsesønsker, motivation for at starte på dette uddannelsesforløb, m.m. Det var ikke muligt endstige relevant at foretage en faglig visitation, da ikke alle faglærere kunne være tilstede. Desuden lægger uddannelsesforløbet op til, at man kan deltage uden forudgående kendskab eller kvalifikationer.

Der blev også visiteret ud fra motivationsmæssige kriterier. Både faglæreren og jeg lagde vægt på, at kommende deltagere var motiverede for at starte på dette uddannelsesforløb og havde en umiddelbar interesse for lager og/eller elektronik.

Det er ønskeligt, at faglærerne fra de to store værkstedsfag er tilstede, så der er mulighed for at informere de evt. kommende deltagere mere præcist om fagenes indhold. Især var det svært for mig at uddybe, hvad lagerfaget indeholder, da jeg så godt som intet kendskab havde til faget på visitationstidspunktet.

Der var i alt indkaldt 18 personer til visitation. Én af dem kom ikke, tre af dem befandt sig på et dansk niveau, som lå for langt under det aftalte, og to personer trak sig allerede under visitationen: Den ene af mere private grunde og den anden, fordi han selv mente, at dette uddannelsesforløb ville være alt for svært for ham. Han ønskede at fortsætte i sprogskole. Han havde tidligere været selvstændig, men måtte lukke forretningen, da han ikke kunne forstå og overskue alt papirarbejdet omkring den. Begge ville have været oplagte deltagere på holdet. Dette gjorde, at vi nu havde 12 personer tilbage, som endte med at udgøre det hold, der skulle starte. Det var kun få af disse, der opfyldte det oprindeligt tilsigtede dansk niveau: Spor 2, trin 2 midt/slut og det blev besluttet, at der kunne optages deltagere fra lavere niveauer.

Hvordan er der vejledt/introduceret til uddannelsesforløbet?

- Udsendelse af informationsfolder til sagsbehandlere og integrationsmedarbejdere i kommunerne og vejledere på Sprogcenter Nordsjælland.
- Information om uddannelsesforløbet i de relevante klasser på Sprogcenter Nordsjælland, Hillerød afdeling.

Som tidligere nævnt har AF henvist 2 forsikrede, og kommunernes sagsbehandlere har henvist 16 af de i alt 18 personer, der var indkaldt til visitation. Jeg havde kontakt med 3 af de kommunalt henviste på Sprogcenter Nordsjælland, Hillerød afdeling, ved den information, der fandt sted i klasserne. Én sagsbehandler henviste 6 personer til visitation.

IV.4. Generel planlægning af uddannelsesforløbet

Afsnittet ”Planlægning af uddannelsesforløbet - Før forsøgsstart” er udarbejdet af uddannelsesleder Philip Jensen

Planlægning af uddannelsesforløbet - Før forsøgsstart

Hvem har deltaget i samarbejdet om at tilrettelægge uddannelsesforløbet?

I projektet deltog Sprogcenter Nordsjælland og AMU-Center Nordsjælland. Hillerød kommune deltog på de indledende møder, ved konsulent Marika Norling.

Målet for samarbejdet

Målet for samarbejdet var, via et fællesprojekt, sprogcenteret, AMU, kommunerne og AF i mellem, at styrke deltagerens uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder.

Hvordan forløb samarbejdet?

Samarbejdet forløb som udgangspunkt godt. AF meldte hurtigt ud, at de så det svært at finde egnede deltagere. Hvorefter kontakten til AF ophørte.

Blev målene nået?

Målet blev nået. Deltagerne blev fundet og visiteret, og projektet kom i gang til tiden.

Andre bemærkninger vedr. samarbejdet

Med udgangspunkt i, at der skulle være rimelige jobmuligheder efterfølgende, valgte vi værkstedsfagene ”elektronik” og ”lager”. Ligesom vi mente det fornuftigt, at deltagerne fik mulighed for at stifte bekendtskab med såvel en elektronikvirksomhed, som en lagervirksomhed, hvorfor der blev indlagt to gange fjorten dages praktik. Dette også for, at deltagerne kunne stifte bekendtskab med forskellige arbejdspladskulturer.

Eftersom Arbejdsformidlingen i Frederiksborg amt, som før nævnt, ikke kunne finde egnede deltagere, ”ophørte” samarbejdet med AF, hvilket ikke har været tilfredsstillende. Holdet, der som udgangspunkt skulle have bestået af lige mange deltagere fra AF og kommunerne, kom til at bestå stort set kun af deltagere fra kommunerne. En enkelt AF deltager, der var visiteret via sin A-kasse, måtte – som det tidligere er nævnt - holde op, fordi AF og A-kassen ikke kunne blive enige om, hvem der havde forsørgelsen.

Samarbejde undervejs i uddannelsesforløbet

Undervejs i uddannelsesforløbet er det sproglæreren og de involverede faglærere, der har stået for tilrettelæggelsen. Der har været afsat den fornødne tid til tilrettelæggelse, såvel under forløbet, som når en ny faglærer skulle starte op.

Samarbejde efter uddannelsesforløbet

Det er tænkt, at de involverede faglærere, sproglærere samt projektlederen deltager i opfølgning og evaluering.

Anbefalinger til kommende uddannelsesforløb

- Som det fremgår af ovenstående afsnit forløb samarbejdet omkring tilrettelæggelsen af forløbet godt, især mener jeg (Lene Ibsen) at det var meget givende og konstruktivt, at jobkonsulent Marika Norling fra Hillerød kommune deltog i hele planlægningsfasen. Det er vigtigt at kunne trække på jobkonsulentens erfaringer og idéer i opstarten af lignende forløb.
- Som det også nævnes ovenfor, kom uddannelsesforløbet i gang til den planlagte tid, men det anbefales, at informationsmateriale og opfølgning på dette udsendes i endnu bedre tid, end det var tilfældet her (det blev udsendt max. 1½ måned før uddannelsesforløbets start). Der er en lang reaktionstid både hos sagsbehandlere i kommunerne og vejledere på Sprogcenterets afdelinger. Der skal være tid til at finde og informere de relevante personer. AF i Hillerød giver udtryk for, at havde de haft kendskab til uddannelsesforløbet i starten af 2000, kunne tilbudet have været indarbejdet i handlingsplaner for 4-5 personer. En tidligere udsendelse af informationsmateriale, kunne formodentlig have bevirket, at flere var kommet til visitation. Vi havde således haft et bredere grundlag for at sammensætte holdet.

IV.5. Undervisningen

Overordnede mål for danskundervisningen

Følgende mål for danskundervisningen gælder for alle de fag, der indgår i uddannelsesforløbet:

Mål A:

Dansk: At øge deltageres muligheder for at anvende deres funktionelle sprog omkring de nyerehvervede ord og udtryk inden for de forskellige fag og at sætte dem ind i en større sproglig sammenhæng.

Dette søges nået ved daglig/hyppig dagbogsskrivning - skrivning på talens grund. Den første fase består i at reflektere over den foregående dags oplevelser. I næste fase formulerer deltagerne sig mundtligt og diskuterer indholdet med de andre deltagere og lærerne. Derpå skrives deres mere præcist formulerede forslag i en sammenhængende tekst på tavlen med dansklæreren eller en deltager som "sekretær". Når indholdet er færdigformuleret, går man ind i "rettefasen", hvor deltagerne selv i videst muligt omfang retter teksten for sproglige og grammatiske fejl. Undervejs diskuteres forskellige sproglige og grammatiske løsninger. Derpå skriver hver enkelt deltager dagbogen ind i sit hæfte og/eller på computeren. Efterfølgende kan sproglige og grammatiske emner fra dagbogen behandles ved hjælp af flere eksempler eller øvelser.

Det er vigtigt at understrege, at det er deltageres eget sprog, der skal komme til udtryk i dagbogen, ikke dansklærerens eller faglærerens. Denne måde at skrive dagbog på, er en forenklet form for processkrivning, og den største opgave for dansklæreren består i ikke at blande sig (for meget!) i indholdet og især i at få deltagerne til først at koncentrere sig om indholdet og *bagefter* at koncentrere sig om formen. I dagbogsskrivningen er alle de sproglige discipliner koblet sammen: At tale, lytte, forstå, skrive og læse.

Mål B:

Dansk: At deltagerne kan forklare både mundtligt og skriftligt, hvad de laver, hvordan et stykke værktøj bruges og beskrive en arbejdsproces.

Dette gøres i grupper eller enkeltvis, mundtligt og/eller skriftligt.

Mål C:

Dansk: At styrke deltagernes evne til at forklare enkelte ord og udtryk. Ved bl.a. at arbejde med synonymmer, antonymmer og sammensatte ord.

Mål D:

*Dansk :*At inddrage fagligt relevante tekster i undervisningen, således at deltagerne øger deres viden om brancherne.

Der arbejdes med udarbejdelse af spørgsmål, svar, referater.

Mål E:

Dansk: For at bearbejde og forstå aktuelle politiske, kulturelle og samfundsrelaterede emner, vil vi arbejde bredt med danske kultur- og samfundsforhold, f.eks i form af Tv-avis, artikler og grafer.

IV.5.1. Undervisning i Lager med dansk

I samarbejdet om tilrettelæggelsen og gennemførelsen af lagermodulet deltog lagerfaglæreren Renée Just fra AMU-Center Nordsjælland og dansklærer Lene Ibsen fra Sprogcenter Nordsjælland.

Formålet med uddannelsesforløbet og undervisningen er at give flygtninge og indvandrede mulighed for at tilegne sig faglige, almene og kulturelle kvalifikationer samt dansksproglige færdigheder, der kan styrke deres muligheder for beskæftigelse og/eller uddannelse. Uddannelsesforløbet skal medvirke til at skabe bedre betingelser for integration på det danske arbejdsmarked/ uddannelsessystem.

Mål for undervisningen i lager med dansk

Mål 1.

Fagligt: Give deltagerne indsigt i områdets beskæftigelses- og uddannelsesmuligheder lokalt og generelt.

Dette søges opnået ved virksomhedsbesøg, besøg af gæstelærer(e) fra vikarbureau, AF og fagforening.

Danskfagligt: Der lægges her vægt på skriftlig udarbejdelse af spørgsmål til de relevante personer og øvelser i mundtlig fremstilling af spørgsmål, herunder udtale. Mundtlig og skriftlig efterbearbejdelse i form af bl.a. referater af gæstelæreres oplæg og mindre rapporter over virksomhedsbesøg.

Mål 2:

Fagligt: Give deltagerne indsigt i områdets kvalifikationskrav, fagområder og jobfunktioner.

Dette søges opnået ved gruppearbejde i forbindelse med jobannoncer, besøg af lagerchef, afdækning af egne kvalifikationer og evt. mangel på samme, cases, rollespil.

Danskfagligt: Her lægges vægt på betydningen af personlige kvalifikationer, som f. eks. samarbejdsevne, fleksibilitet o.l. Læse jobannoncer med fokus på kvalifikationskrav.

Mål 3:

Fagligt: Give deltagerne begyndende indsigt i og erfaring med forskellige typer arbejdspladser, arbejdsorganisering, planlægningsmetoder, teknologisk udvikling og arbejdspladskultur.

Dette søges opnået ved praktiske øvelser indenfor lagerstyring (butikkerne), papirsgang, køb og salg, udfyldning af papirer, lager layout opgave. Til belysning af ovenstående vil også emner som kropssprog, kommunikation samarbejde og kvalitet indgå.

Danskfagligt: Hovedvægten lægges på skriftlige og mundtlige beskeder, beskeder i telefon og vigtigheden af en korrekt kommunikation i denne forbindelse. Der arbejdes med regning og matematik på dansk således at deltagerne opnår færdigheder indenfor omregning af mål og vægt, areal, rumfang samt grundlæggende geometri. Deltagerne gives mulighed for at stifte bekendtskab med ordforråd og kommunikation indenfor disse specifikke regneområder. Deltagerne arbejder med udfyldelse af relevante papirer og skemaer. Hvilket dansk benyttes i skemaer/ fragtbreve samt branchespecifikke ord og vendinger.

Mål 4:

Fagligt: På et grundlæggende niveau introducere branchens almindeligt benyttede værktøj, materialer, maskiner/udstyr og arbejdsteknikker. Give deltagerne begyndende kendskab til særlige branchespecifikke arbejdsopgaver og vilkår samt arbejdsmiljø og sikkerhed.

Dette søges opnået ved pakkeøvelser, betjening af båndmaskiner, opmåling af trucks og introduktion af reol- og trucktyper. Der gives en generel introduktion til emnet sikkerhed, med speciel vægt på farligt gods.

Danskfagligt: Hovedvægten lægges på udarbejdelse af skriftlige instruktioner til de relevante maskiner. Instruktionerne laves i mindre grupper, som afprøver hinandens instruktioner ved maskinerne, således at deltagerne selv erkender og retter evt. fejl. I denne forbindelse gennemgås og behandles den relevante grammatik og sprogbrug, som knytter sig hertil. Som i Mål 3 introduceres og arbejdes der med det regning og matematik, som er nødvendig for forståelse og gennemførelse af de praktiske opgaver.

Mål 5:

Give deltagerne mulighed for at omsætte viden, erfaringer, holdninger og handlinger i forhold til branchen fra egen kultur til dansk kultur, for at øge den tokulturelle kompetence. Give deltagerne mulighed for at forholde sig til egne/andres kulturelle og holdningsmæssige barrierer og handle i forhold hertil.

Dette mål søges implementeret i alle de førnævnte mål.

Evaluering

Hver uge evalueres mundtligt i grupper eller enkeltvis. Derefter udfyldes et kort skema. Der kigges fremad på den kommende uge mht. forventninger, ønsker osv. Ved afslutningen af modulet evalueres grundigt ved hjælp af ovenstående metoder fulgt af en fælles skriftlig evaluering på tavlen. Dette gøres for at skærpe deltagerens opmærksomhed på ansvar for egen læring, kvalifikationskrav som f. eks. engagement, medbestemmelse, medindflydelse, at kunne give udtryk for egen mening, at respektere andre meninger osv.

Didaktik

Med udgangspunkt i praktiske øvelser/forløb udledes teorien løbende eller efterfølgende. I så stor udstrækning som muligt af deltagerne selv. Enkelte øvelser nødvendiggør indledende teoretiske oplæg. Disse søges gjort så illustrativt som muligt. Undervisningen tilstræbes at gennemføres med stor vægt på cases, rollespil, gruppearbejde med/uden fremlæggelse, besøg af gæstelærere, virksomhedsbesøg, hvor danskundervisningen er en integreret del af det faglige.

Er målene nået i forhold til uddannelsesplanen/undervisningsplanen?

Generelt set er målene nået.

- Vi fik ikke i tilstrækkeligt grad inddraget gæstelærere fra branchen og Arbejdsformidlingen. Dels kunne de planlagte gæstelærere ikke komme, dels blev det svært at afse tid, da undervisningen kom i gang.
- En uheldig oplevelse med en foredragsholder fra en fagforening gjorde os også noget tilbageholdende med at invitere andre gæstelærere. Han skulle fortælle om fagforeningernes/A-kassernes arbejde generelt, reglerne for indmeldelse, modtagelse af dagpenge, osv. og give et kort historisk rids af fagforeningernes historie. Deltagerne havde forinden læst og lavet opgaver om fagforeninger og havde forberedt en lang række af spørgsmål til ham, som de hver især havde ansvaret for at stille og referere. Lagerfaglæreren havde i samtalen med ham udtrykkeligt gjort ham opmærksom på målgruppen og understreget, at deltagerne ikke var perfekte til dansk, at vi gerne ville have ham i dialog med deltagerne, at de havde forberedt spørgsmål til ham osv. Vi ventede os meget af hans besøg. Han talte i 3 timer, kun afbrudt af en kort pause, hvor vi gjorde ham opmærksom på, at deltagerne ”nok havde lidt vanskeligt ved at forstå ham”, hvorefter han fortsatte på samme måde. Deltagerne fik ikke stillet deres spørgsmål, og havde kun forstået et minimum af det han sagde.
- Vi valgte at lade gruppearbejde omkring jobannoncer, kvalifikationskrav og kropssprog (Mål 2) udgå, for at skabe mere tid til øvelserne i lagerstyring.
- Emner som arbejdsmiljø, farligt gods og teknologisk udvikling blev ikke relevante, da deltagerne havde rigeligt at gøre med forståelsen af det generelle grundlæggende lagerfag.

- Vi lagde ikke stor vægt på den to-kulturelle kompetence, da de fleste deltagere ingen lagererfaring havde fra hjemlandet.

Mål for lagerpraktikken

Mål 1.

At den enkelte deltager får afprøvet sine ny erhvervede kompetencer og oplever at kunne indgå i virksomhedens daglige arbejde.

Mål 2.

At deltageren får indsigt i fagets kvalifikationskrav, fagområder og jobfunktioner.

Mål 3.

Undervejs i lagerforløbet kan der opnås en afklaring hos den enkelte deltager om hvorvidt de ønsker beskæftigelse inden for branchen i fremtiden. Lagerpraktikken skal medvirke til denne afklaring.

Mål 4.

At få begyndende kendskab til dansk arbejdspladskultur.

Er målene nået i forhold til lagerpraktikken?

Alle mål er i høj grad blevet opfyldt. Alle 9 deltagere indgik i virksomhedernes daglige arbejde. I et enkelt tilfælde udviste virksomheden stor forståelse for deres praktikant, som havde svært ved at overskue procedurerne på lageret og fandt andre relevante opgaver til hende. Flytningen til andre opgaver skete, uden at det blev oplevet som et nederlag.

Tre deltagere har udtrykt ønske om arbejde inden for lagerområdet, og at de gerne vil have et truckcertifikat. To deltagere havde allerede inden praktikken en vis modstand mod faget, som de klart opfattede som et lavstatusfag. Det tilkendegav de desværre også i praktikken, da de ikke forsøgte at falde ind i virksomhedens normer, regler og arbejdspladskultur. De sidste 4 deltagere har ikke noget særligt ønske om arbejde inden for området, men havde en positiv opfattelse af deres praktik.

Samarbejdet mellem dansklærer og lagerfaglærer

Tid til samarbejdet

Der var ikke afsat et bestemt antal timer til planlægningen af lagerforløbet, vi brugte den tid, der var nødvendig, for at udarbejde mål, undervisningsplan m.m. Den samlede planlægning af hele lagermodulet tog ca. en hel arbejdsdag. Konferencetimerne – planlagt til ca. 2 timer hver fredag, blev i højere grad brugt i ugens løb til at justere undervisningsplanen til den aktuelle situation.

Mål for samarbejdet

Vi opstillede ikke direkte mål for samarbejdet. Men for at tilgodese deltagernes behov bedst muligt, aftalte vi, at danskundervisningen skulle integreres i lagerfaget. Derfor skelnede vi ikke imellem ”danskundervisning med faglærer” og ”lagerundervisning med dansklærer”. Vi aftalte også, at vi gerne måtte supplere hinanden i undervisningen.

Samarbejdets forløb og samarbejdet om planlægningen af undervisningens indhold og udarbejdelse af undervisningsplanen – blev målene nået?

Samarbejdet mellem lager- og dansklærer har været utroligt givende og inspirerende. Samarbejdet forløb særdeles tilfredsstillende, fordi aftalerne blev overholdt og accepteret i praksis.

Fordele/problemer i samspillet om undervisningen mellem dansklærer og lagerlærer – tolærer undervisningen

En meget stor fordel har været, at vi sammen har planlagt hele lagermodulet, for at danskundervisningen kunne tage udgangspunkt i lagerfaget. I praksis skelnede vi ikke mellem dansk- og lagerundervisning. Begge fag blev prioriteret lige højt og vi delte ikke undervisningen op i ”danskundervisning med faglærer tilstede” eller ”lagerundervisning med dansklærer tilstede”. Når begge lærere var der, havde deltagerne ”lager på dansk”. Vi var enige om at justere i undervisningsplanen, når vi kunne se, at deltagerne havde brug for mere tid til en opgave/øvelse eller de havde brug for, at den blev grebet an på en anden måde. Hver dag før dansklæreren gik, aftaltes hvad lagerlæreren arbejdede videre med, og hvad dansklæreren skulle følge op på næste dag. Derfor kom der både en god sammenhæng i det faglige indhold og en god sammenhæng mellem lager og dansk.

Deltagernes evaluering af lagermodulet

Deltagerne giver i deres evaluering udtryk for, at de alle har været glade for at arbejde med lager. De synes at de har lært meget, både lager og dansk. De havde ikke problemer med at forstå lærerne. De synes, at kombinationen mellem lagerundervisning og danskundervisning er vigtig.

Lagerfaglæreren og jeg mener også at deltagerne har fået et stort udbytte af undervisningen. Lagerfaglæreren giver udtryk for at deltagerne har ”bestået” det, der svarer til et Grunduddannelsesforløb i lager. Nogle deltagere har dog tydeligt sagt eller indirekte vist, at de betragtede lagerfaget som et lavstatusfag og derfor ikke behøvede at deltage så meget (både fysisk og psykisk). De fleste deltagere har arbejdet seriøst med opgaverne, også selvom de var klar over, at de ikke ville søge arbejde inden for branchen i fremtiden.

Anbefalinger til kommende forløb

- Lager er et velegnet fag at introducere for denne deltagergruppe.
- Det er et meget bredt fag.
- Det er nemt at gå til og kræver ingen særlige forkundskaber (f.eks. matematik, teknisk begavelse, håndværksmæssig snilde).
- Deltageren oplever hurtigt succes med forskellige lagerfærdigheder.
- I danskundervisningen kan man arbejde med autentiske instruktioner, skriftlige og mundtlige beskeder, kundebetjening, udfyldning af skemaer, blanketter osv.
- Vi anbefaler, at et lagermodul ligger i starten af et forløb, da teorien bag ikke er af teknisk karakter og kommer i små ”doser”.
- Faget er velegnet til kvinder, selvom det umiddelbart opfattes som et mandefag.
- De enkelte firmaers opbygning af arbejdsgangene på lageret kan være meget varierede og indeholde mange forskellige jobfunktioner. Det gør, at branchen kan rumme forskellige mennesker med forskellige færdigheder.

- Vi anbefaler også at lægge et virksomhedsbesøg meget tidligt i forløbet, således at deltagerne hurtigt kan danne sig et overordnet billede af, hvad et lager er. Et lager som IKEA's i Tåstrup er meget velegnet, da det er enkelt opbygget og man har adgang til "Tag-selv lageret", hvor deltagere og lærere selv kan gå rundt, med tid til den nødvendige fordybelse.
- Et tidligt virksomhedsbesøg er vigtig i sig selv, da det både skaber en fælles referenceramme for lærere og deltagere (især hvis deltagerne er uden erfaringer indenfor branchen). Der bør ligge ét i starten og ét i slutningen som et minimum, da det ved det sidste besøg bliver tydeliggjort for deltagerne, hvad de har lært.
- Det er vigtigt, at virksomhedsbesøgene er med i undervisningsplanen fra starten, da det kan være svært at afse tid, når undervisningen først er i gang.

IV.5.2. Undervisning i Elektronik med dansk

I samarbejdet om tilrettelæggelsen og gennemførelsen af elektronikmodulet deltog elektronikfaglærer Henny Larsen fra AMU-Center Nordsjælland og dansklærer Lene Ibsen fra Sprogcenter Nordsjælland.

Mål for danskundervisningen

At øge deltagerens danskundskaber med fokus på stimulering af den aktive anvendelse af sproget, samt at styrke deltagerens almene færdigheder og kvalifikationer i forhold til arbejdsmarkedets krav, således at deltageren på baggrund af en grundlæggende og bred information får større mulighed for at vælge og udnytte eksisterende uddannelsesstilbud.

Målene for danskundervisningen er nærmere beskrevet i begyndelsen af afsnit 5.

Mål for elektronikundervisningen

I en periode på 4 uger at give deltageren et begyndende kendskab til komponenter og værktøjer inden for elektronikindustrien gennem enkle lodde - montageøvelser og et begyndende kendskab til læsning af og arbejde efter arbejdsinstruktioner, tegninger og styk-lister, samt en indføring i fagområdets terminologi, således at deltageren får muligheder for at afprøve evner og interesser.

Der arbejdes med følgende undervisningsområder og mål i elektronik:

- Værktøjskendskab
- Tegningslæsning
- Komponentkendskab
- Ledninger
- Loddeteknik
- SMD

Mål 1: Værktøjskendskab

At give deltageren kendskab til navne og betegnelser på det udleverede håndværktøj, samt give deltageren begyndende færdighed i og grundlæggende viden om anvendelse og vedligeholdelse af værktøjerne.

Mål 2: Tegningsforståelse

At give deltageren indblik i og begyndende forståelse for tegningslæsning og tegningsmæssig afbildning samt praktisk erfaring gennem anvendelse af enkle tegninger.

Mål 3: Komponentkendskab

At give deltageren begyndende kendskab til modstandes virkemåde/afkodning ved hjælp af farvekode samt kendskab til de krav, der stilles til monteringsformer.

Mål 4: Ledninger

At give deltageren kendskab til forskellige ledningstyper og deres anvendelse samt kendskab til kravene omkring afisolering.

Mål 5: Loddeteknik

At give deltageren kendskab til loddeudstyr, dets vedligeholdelse og rengøring, samt at give deltageren en begyndende færdighed i fremstilling af enkle printenheder efter arbejdsinstruktion/tegning og stykliste samt kendskab til kvalitetskrav.

Mål 6: SMD

At give deltagerne begyndende færdigheder i lodning af SMD og begyndende kendskab til de teknologiske forandringer, der sker inden for elektronikindustrien.

Mål 7: Gennemførelse af en produktion

Ved selvstændig gruppesamarbejde planlægge og gennemføre en produktion af SMD-print.

Mål 8:

At tilføre deltageren en hensigtsmæssig og nødvendig holdning til kvalitet.

Er målene nået i forhold til uddannelsesplanen/undervisningsplanen?

Målene i forhold til undervisningsplanen er nået.

Mål for elektronikpraktikken

Mål 1:

At den enkelte deltager får afprøvet sine ny erhvervede kvalifikationer og oplever at kunne indgå i virksomhedens daglige arbejde.

Mål 2:

At deltageren får indsigt i fagets kvalifikationskrav, fagområder og jobfunktioner.

Mål 3:

Undervejs i elektronikforløbet kan der opnås en afklaring hos den enkelte deltager om hvorvidt de ønsker beskæftigelse inden for branchen i fremtiden. Elektronikpraktikken skal medvirke til denne afklaring.

Mål 4:

At få begyndende kendskab til dansk arbejdspladskultur.

Er målene nået i forhold til elektronikpraktikken?

Alle mål er i høj grad blevet opfyldt, dog var der en enkelt deltager, som ikke kom i praktik i en elektronikvirksomhed. Han nægtede at køre, hvad han mente var urimelig lang vej fra hjemmet til praktikstedet. Jeg kontaktede således hans sagsbehandler, som skaffede en plads til ham i den kommunale aktivering, så han ikke endte med at få "ferie" i to uger. De andre 8 deltagere indgik i virksomhedernes daglige arbejde, og alle på nær én, klarede det meget flot ifølge de udtalelser, de har fået, og de samtaler, jeg har haft med deltagerne "kontaktpersoner". I det ene tilfælde, som ikke gik så godt, var der tale om både faglige og socio-kulturelle problemer. Deltageren var i praktik i et meget lille firma, bestående af en indehaver, en ansat og en lærling. Deltageren er muslim og valgte at bede flere gange om dagen i firmaets indgangsparti, hvor de andre ofte passerer igennem. Indehaveren havde i første omgang ikke kommenteret det, og håbet at deltageren måske stoppede af sig selv. Da dette ikke skete, forsøgte han at forklare ham, at som ansat på en arbejdsplads, ville det nok ikke være velset at bede i et "offentligt" rum. Deltageren tog det ilde op og lukkede af for yderligere samtale. Indehaveren af firmaet var meget seriøs og engageret i at give praktikanten en god og lærerig praktik, og var på ingen måde "Ekstra-blads-forarget" over episoderne, men følte at hans og de ansattes blufærdighedsgrænser var blevet overskredet. Han ønskede at fortælle deltageren noget om danske normer og uskrevne regler.

Hvad er lykkedes i særlig grad?

- Deltagerne har oplevet, at de har kunnet klare de krav, som deres praktikvirksomheder har stillet til dem og de har fået anskueliggjort deres behov for videre uddannelse med henblik på job.
- Deltagerne kan på et grundlæggende niveau anvende branchens materialer, værktøj og arbejdsteknikker.
- Deltagerne har erfaret, at kvalitetskravene er høje inden for elektronikbranchen.
- Deltagerne er blevet bekendt med branchens kvalifikationskrav.
- Deltagerne er blevet i stand til i højere grad at arbejde selvstændigt ved hjælp af tegninger, styklister og instruktioner.

Hvad lykkedes i mindre grad?

- Vi fik ikke arrangeret virksomhedsbesøg, som vi ellers mener er vigtige, for at skabe en begyndende forståelse af faget. Vi havde travlt med den daglige undervisning og med at finde praktikpladser til deltagerne.
- Derfor er det vigtigt, at virksomhedsbesøg planlægges og aftales allerede før modulstart.
- Danskundervisningen blev en del reduceret dels pga. sygdom og dels pga. andre opgaver omkring den enkelte deltager, f.eks. kontakt til sagsbehandlere og fremskaffelse af praktikpladser (mere herom i afsnittet: Konkluderende bemærkninger).
- Jeg har prioriteret en tæt kontakt til deltagerne sagsbehandlere, at holde dem orienteret om deltagerne fremtidsplaner, således at deres ønsker og hvad der i virkeligheden har kunnet lade sig gøre, er blevet afstemt sammen med den enkeltes sagsbehandler.

Samarbejdet mellem dansklærer og elektronikfaglærer

Tid til samarbejdet

Der var ikke afsat et bestemt antal timer til planlægningen af elektronikmodulet. Vi mødtes to eftermiddage og planlagde det overordnede indhold. Vi tog os ikke tid nok til *sammen* at planlægge undervisningens indhold i detaljer. Det var faglæreren, der havde overblik over det faglige, og danskundervisningen blev tilrettelagt efter dette indhold. Der var ikke afsat tid til planlægning af modulet i faglærerens undervisningsplan.

Mål for samarbejdet

Vi havde ikke opstillet mål for samarbejdet, men vi tilstræbte en stor grad af sammenhæng i undervisningen, og at danskundervisningen var en integreret del heraf.

Samarbejdets forløb og samarbejdet om planlægningen af undervisningens indhold og udarbejdelse af undervisningsplanen – blev målene nået?

Samarbejdet mellem dansklærer og elektroniklærer forløb godt og uden problemer. Når det viste sig at være nødvendigt, justerede vi undervisningsplanen. Nogle emner (både sproglige og faglige) viste sig at tage længere tid end først planlagt.

Fordele/problemer i samspelet om undervisningen mellem dansklærer og elektroniklærer –tolærerundervisningen.

- Det er en meget stor fordel at være dansk- og faglærer sammen. Det er vigtigt, at begge lærere har et vist indblik i hinandens fagområder for at kunne planlægge sin egen undervisning. På den måde kan vi også hurtigere justere undervisningen i forhold til deltagerens behov.
- Tolærerordningen kræver, at begge lærere er indstillet på et tæt samarbejde om tilrettelæggelse af undervisningen. Dette kræver igen, at der afsættes tid til begge lærere til at planlægge undervisningen sammen.
- Tolærerordningen kræver fra faglærerens side en åbenhed for at undervisningen tilrettelægges på en anden måde, end han/hun er vant til med plankurser.

Deltagerne evaluerer af elektronikmodulet

Deltagerne gav udtryk for, at de syntes, at det var spændende at arbejde med elektronik. De fleste syntes ikke, det var så svært, men nogle synes, at det var svært at lodde rigtigt og at forstå udregning af farvekoder på modstandene. Deltagerne syntes, at elektronikfaglæreren var god til at forklare en ting på forskellige måder. De nævnte også, at elektronikforløbet gerne måtte være længere, f. eks. 5 uger i stedet for 4. De mente alle, at de havde lært meget, og det eneste negative, de nævnte omkring faget, var, at de skulle "rejse" helt til AMU-centret i Frederikssund, hvor faglokalerne ligger.

Anbefalinger til kommende forløb

Vi anbefaler at elektronikmodulet ligger til sidst i forløbet, da det er et mere teknisk og teoretisk fag end lager. Der er en større åbenhed hos deltagerne, fordi der er skabt en tryghed gennem forløbet, som gør, at de i langt højere grad tør udtrykke sig og spørge.

I et kommende forløb ville vi tilrettelægge undervisningen på en måde, som i højere grad stiller krav til den enkelte deltagers selvstændighed og ansvar for egen læring. Dette kan bl.a. opnås ved, at holdet opretter en virksomhed, hvor de selv i så stor udstrækning som muligt tilrettelægger produktionen, sørger for at tilegne sig de nødvendige færdigheder og uddelegerer opgaver til grupper eller enkeltpersoner, som derpå formidler deres nye viden til hele holdet. Alt dette selvfølgelig med tæt vejledning fra fag- og dansklærer. Dette skulle gerne medvirke til, at give deltagerne et billede af, hvilke kvalifikationer virksomhederne kræver af kommende medarbejdere: Personlige kvalifikationer som selvstændigt initiativ, fleksibilitet, ansvarlighed og overblik over produktionsprocessen.

Der har som før nævnt været eksempler på ukendskab til danske normer og uskrevne regler, både på selve uddannelsesforløbet og i praktikkerne. Nogle har vi behandlet i undervisningen, specielt i praktikforberedelsen. Jeg mener, at det er et emne, som bør vægtes mere og gribes an på en måde, hvor det ikke er lærerne der står med løftede pegefingre og belærer deltagerne om, ”hvordan man opfører sig i Danmark”.

IV.5.3. Undervisning i edb med dansk

I samarbejdet om at tilrettelægge uddannelsesforløbet har deltaget dansklærer Lene Ibsen og datafaglærer Louis Rasmussen.

Hvilke mål har der været for edb-undervisningen?

Deltagerne får afmystificeret brugen af computeren, samt bliver i stand til ved hjælp af instruktionsmateriale at udføre grundlæggende funktioner på en pc'er, herunder:

- starte og afslutte almindelige brugerprogrammer
- anvende et tekstbehandlingsprograms grundlæggende funktioner
- udskrive på en printer
- gemme og hente data på harddisk og diskette
- anvende internet til søgning efter generelle og fagrelaterede informationer.

Da det må forventes, at deltagerne befinder sig på meget forskellige niveauer med hensyn til viden om og erfaring med edb, vil det ligeledes være et mål i sig selv, at den enkelte deltager bliver løftet fra sit aktuelle niveau.

Er målene nået?

Generelt har alle deltagerne opfyldt de opstillede mål.

Hvad lykkedes i særlig grad?

- At deltagerne er blevet fortrolige med brugen af de grundlæggende funktioner i tekstbehandlingsprogrammet og af Internettet.
- Deltagerne har arbejdet med stor iver og engagement, som de har haft med over i de øvrige fagmoduler når der var mulighed for at anvende EDB i disse.

Hvad lykkedes i mindre grad?

- Deltagerne havde svært ved at følge det skriftlige instruktionsmateriale, og som følge deraf var det nødvendigt at øve meget og at få tingene gentaget mange gange.

Samarbejdet mellem dansklærer og datafaglærer

Mål for samarbejdet

Vi opstillede ikke direkte mål for samarbejdet. Men var enige om at danskundervisningen skulle tage udgangspunkt i edb-undervisningen og omvendt. Vi aftalte også, at vi ville supplere hinanden i undervisningen.

Tid til samarbejdet

Der var ikke afsat et bestemt antal timer til planlægningen. Vi brugte ikke meget tid på en detaljeret planlægning af modulet, da vi tidligere har undervist sammen i EDB på lignende forløb og derfor kendte hinandens fag og måde at gribe undervisningen an på.

Fordele/problemer i samspelet om undervisningen mellem dansklærer og datalærer - tolærer undervisningen.

Vi synes, at tolærerordningen er altafgørende, når man underviser denne deltagergruppe. For at to-lærersystemet kan fungere optimalt, bør de to fag opfattes som ligeværdige. Det er vigtigt, at deltagerne oplever en tæt sammenhæng mellem de to fag i undervisningen, og at lærerne bidrager med hver deres faglighed og kompetence.

IV.5.4. Undervisning i Jobsøgning, praktikforberedelse og –evaluering

I samarbejdet om at tilrettelægge denne del af uddannelsesforløbet har deltaget dansklærer Lene Ibsen og faglærer Louis Rasmussen.

Hvilke mål har der været for undervisningen i Jobsøgning, praktikforberedelse?

Målene for jobsøgning og praktikforberedelse:

- skriftlig ansøgning
- personlig ressourceafdækning
- annonce analyse
- jobsamtale
- at deltagerne følte sig parat til at møde en arbejdsplads.

(I perioden brugte vi desuden en del tid på diverse dansktests).

Er målene nået?

Målene blev ikke nået idet vi tidligt vurderede, at hvis deltagerne havde fået skrevet en korrekt formuleret og struktureret ansøgning, ville den være et produkt af lærernes formåen. Den ville på ingen måde afspejle deltagerne, og de ville ikke være i stand til at forsvare den mundtligt ved en samtale.

Hvad lykkedes i særlig grad?

- Det er svært at sige, at noget lykkedes i særlig grad, "i forhold til vores forventninger".
- Annonceanalysen blev nærmere en analyse af ord og begreber brugt i jobannoncer. Dette gav deltagerne en bred forståelse for, hvad der kræves af medarbejderne på en dansk arbejdsplads ud over den faglige viden og erfaring.
- Jobsamtalen blev ikke trænet direkte, men med udgangspunkt i konkrete praktiksamtaler i virksomhederne, blev der arbejdet med, hvilke signaler man sender med sin opførsel og påklædning, og hvilke emner det er og ikke er "smart" at tage op under en jobsamtale.
- Efter at have arbejdet med en bred vifte af jobsøgnings- og arbejdspladselementer var alle deltagerne trygge ved at skulle til praktiksamtale på virksomhederne inden praktikstarten.

Hvad lykkedes mindre godt?

- Det lykkedes ikke at lave en struktureret personlig ressourceafdækning. For det første var det svært for deltagerne at se fidusen i det, og for det andet havde de generelt meget lidt at kunne påføre som ressourcer, der kunne være relevante i forhold til en jobfunktion.

Hvilke mål har der været for "evalueringen af praktikforløbet" beliggende i uge 3.

- Forberedelse og fremlæggelse af erfaringer fra praktikforløbet
- Udarbejdelse af en skriftlig rapport vedrørende praktikforløbet.

Hvad lykkedes i særlig grad?

Deltagerne fik fremlagt deres erfaringer fra de forskellige arbejdspladser, så alle fik fortalt om deres egen praktik. De fik således også et indblik i deres meddeltageres erfaringer og forskellene mellem praktikvirksomhederne.

Hvad lykkedes mindre godt?

Udarbejdelsen af rapporten blev mere et spørgsmål om at få rapporten til at se pæn ud (altså arbejde med computerne) end et spørgsmål om indholdet.

Samarbejdet mellem dansklærer og faglærer

Mål for samarbejdet

Vi opstillede ikke direkte mål for samarbejdet. Men var enige om, at der ikke skulle være en adskillelse af undervisningen i dansk, jobsøgning og praktikforberedelse/opfølgning. Vi aftalte også, at vi ville supplere hinanden i undervisningen.

Tid til samarbejdet.

Der var ikke afsat et bestemt antal timer til planlægningen. Vi brugte ikke meget tid på en detaljeret planlægning af modulet før opstarten, men aftalte hvilke emner og temaer der skulle arbejdes med. Vi planlagde og revurderede planerne løbende ud fra de emner, vi havde aftalt, og hvad der poppede op undervejs.

IV.5.5. Undervisning i Samarbejde og kommunikation

I planlægning og gennemførelse af undervisningen deltog kvalitetsfaglærer Mikkel Slesager fra AMU-centret og dansklærer Lene Ibsen fra Sprogcenteret.

Hvilke mål har der været for undervisningen i samarbejde?

Faglæreren og jeg havde ikke mulighed for at mødes og planlægge sammen inden undervisningen skulle finde sted. Det overordnede indhold blev drøftet i enkelte kaffe- og frokostpauser. Faglæreren og jeg har tidligere undervist sammen i samarbejde og kommunikation på tidligere forløb og har derfor et godt kendskab til hinandens fag og undervisningsmetoder. Sigtet med samarbejde og kommunikation var:

- At give deltagerne en begyndende indsigt i organisationsformerne på det danske arbejdsmarked, også i et historisk perspektiv, med fokus på selvstyrende grupper
- Skabe en begyndende forståelse for vigtigheden af at kunne samarbejde med andre, at være en del af en helhed, og at kunne give sin mening tilkende.

Hovedvægten ligger på samarbejdsøvelser og gruppearbejde, som diskuteres og generaliseres.

Blev målene nået?

Et område som samarbejde og kommunikation er et svært og abstrakt emne for deltagerne at tage fat på. Især er det svært for dem at generalisere ud fra en konkret samarbejdsøvelse eller et gruppearbejde. Deltagerne fokuserer i højere grad på *resultatet*: Er den stillede opgave ”rigtigt” eller ”forkert” udført, hvor vi –lærerne, fokuserer på *processen*. Det er nødvendigt for deltagerne med en vis tilvænning og øvelse i at forstå ”den danske måde” at tænke på. Det gælder både konkret i undervisningen og generelt, når vi taler om den enkeltes medansvar i selvstyrende grupper. Dermed ikke sagt, at undervisning i samarbejde og kommunikation ikke er relevant for deltagerne, snarere tværtimod. Man skal bare gøre sig klart, at der er grænser for, hvor langt vi kan nå i processen på 5 dage. Vi har startet eller bygget videre på hver enkelt deltagers kendskab til samarbejde og kommunikation.

Deltagernes evaluering af Samarbejde og kommunikation

Alle deltagerne skriver i deres evalueringer, at deres kendskab til samarbejde er blevet større, og at de er blevet bedre til at samarbejde. Samtidig siger de fleste også, at det har været ”lidt svært” at arbejde med emnet og flere siger, at det var ”interessant”. Flere nævner, at det var ”lidt svært” at forstå, hvad faglæreren sagde. En anden ting, som nogle deltagere senere nævnte, var, at de havde følt sig lidt ”tilsidesat” af faglæreren, når de skulle arbejde i grupper. Han gav dem et tidsrum at arbejde i, hvorefter de skulle vende tilbage til klassen, og hvis de brugte kortere tid, gik de og ventede på ham.

IV.5.6. Undervisning i kvalitetskendskab

- 3 dage

I planlægning og gennemførelse af undervisningen deltog kvalitetsfaglærer Britta Dalsgaard fra AMU-centret og dansklærer Lene Ibsen fra Sprogcenteret.

Hvilke mål har der været for undervisningen i kvalitetskendskab?

- Deltagerne får gennem gruppearbejde og praktiske øvelser mulighed for en begyndende forståelse af begrebet kvalitet.

Blev målet nået?

Ligesom i samarbejde og kommunikation er området kvalitet et meget u håndgribeligt fag. Det stiller store krav til deltageres abstraktionsevne og til lærernes måde at gribe tingene an på. Efter den første dag, var både faglæreren og jeg næsten sikre på, at det havde været for stor en mundfuld for deltagerne, og at de nu var mere i vildrede end afklarede. Vi overvejede forskellige muligheder for at skifte retning i de næste to dages undervisning. Da deltagerne skrev dagbog om morgenen den anden dag, blev vores bange anelser heldigvis gjort til skamme. De fik meget fint formuleret, hvad de havde fået ud af undervisningen dagen før, og de var meget motiverede for at gå videre med emnet. Målet blev nået.

Hvordan har samarbejdet om planlægningen og gennemførelsen af undervisningens indhold fungeret mellem kvalitetsfaglærer og dansklærer?

To planlagte møder i ugen op til undervisningen måtte desværre aflyses pga. sygdom. Vi havde dog holdt et indledende møde, hvor faglæreren fik lidt at vide om holdet, og vi aftalte de mere overordnede linier i vores samarbejde. Inden undervisningen skulle finde sted, fik jeg tilsendt faglærerens undervisningsplan, og vi diskuterede den efterfølgende i telefonen. Samarbejdet i undervisningen var rigtig godt. Vi supplerede hinanden fint, og fik løbende justeret undervisningsplanen, så den tog sit udgangspunkt i deltageres behov.

Deltageres evaluering af Kvalitetskendskab

Alle deltagere syntes, at det var spændende at arbejde med emnet, og at de havde fået et større kendskab til kvalitet. Alle syntes, at det er et vigtigt emne at lære noget om og alle mente, at 3 dage var alt for lidt tid. Der er ingen tvivl om, at deltagerne var meget glade for de tre dage. Emnet krævede meget af dem, men de fik også kvalificeret hjælp af faglæreren. Hendes sprog var nemt at forstå, og jeg var imponeret over hendes evne til at gennemskue en given situation og tilpasse undervisningen efter det.

IV.5.7. ”Praktikevaluering”

- Uddannelsesforløbets sidste uge

Det overordnede mål for uddannelsesforløbets sidste uge var at få det afsluttet på en ordentlig måde. Dvs. at alle deltagerne skulle vide, hvad de skulle lave efter uddannelsesforløbet.

Der skulle ske mange forskellige ting, så der kunne ikke opstilles nogle sammenhængende mål for ugen. Vejleder Vibeke Simonsen fra Sprogcenter Nordsjælland og jeg skulle have individuelle samtaler med deltagerne om tirsdagen, og alle skulle være klar over planerne for den nærmeste fremtid, så jeg havde travlt med at samle alle løse ender. Deltagerne havde tidligere ønsket en ekskursion til København, den blev lagt onsdag, fordi vi bl.a. skulle i Folketinget og overvære ”spørgsmål til ministrene”, og så skulle vi naturligvis holde afslutningsfest om fredagen.

Ifølge den overordnede uddannelsesplan for forløbet, var det datafaglærer Louis Rasmussen, der var sat på som faglærer denne sidste uge. Han har været gennemgående AMU-lærer i dette forløb, hvilket har været en stor fordel, både for deltagerne og mig. Der har været færre lærere at forholde sig til og at planlægge sammen med, og han har lært deltagerne godt at kende. Desværre blev han taget af vores plan og flyttet over til et andet uddannelsesforløb (!) for at undervise i stedet. Det var meget uheldigt. Philip Jensen trådte ind som faglærer i stedet. Som koordinator for forløbet kender han lidt til deltagerne og det, de har arbejdet med.

Vi havde sammen overordnet aftalt, at Philip Jensen skulle tage sig af udarbejdelse af kvalifikationsprofiler og rollespil over en ansættelsessamtale. Dette var emner, vi tidligere havde haft på programmet (se afsnittet om jobsøgning), men som enten ikke var blevet nået eller ikke kunne gennemføres. Vores ekskursion til København med besøg i Folketinget og Det kgl. Bibliotek, skulle også efterbehandles. Vi nåede ikke alle vores planer. Bl.a. nåede vi ikke rollespillene.

IV.6. Det videre forløb for deltagerne

I løbet af uddannelsesforløbet har jeg haft 2 individuelle samtaler med hver enkelt deltager for at afdække deres ønsker om arbejde og/eller uddannelse i fremtiden. Dette er foregået sammen med vejleder Vibeke Simonsen fra Sprogcenter Nordsjælland. Den første samtale fandt sted i uge 3, da de lige havde afsluttet deres lagerpraktik, og den anden samtale fandt sted i uge 12 lige efter elektronikpraktikken og således den sidste uge i uddannelsesforløbet.

Jeg har efter hver samtale kontaktet deltagerens sagsbehandlere for at informere dem om, hvordan praktikken er forløbet, og hvilke tanker deltageren, vejlederen og jeg har gjort os om deres fremtidige job- og uddannelsesønsker. Ved afslutningen af uddannelsesforløbet laver jeg en skriftlig ”overlevering” for hver enkelt deltager til deres sagsbehandler, så de kan fortsætte, hvor jeg slipper dem, på et ordentligt grundlag. Brevet indeholder en kort beskrivelse af, hvordan deltageren har klaret uddannelsesforløbet, en kort beskrivelse af deres 2 praktikforløb og evt. udtalelser derfra, samt om der er lavet/kan laves nogle aftaler om f.eks. job, individuel jobtræning i én af praktikvirksomhederne, mere uddannelse el.lign. Dette gøres selvfølgelig med samtykke fra hver enkelt deltager.

Jeg mener, at det er meget vigtigt at etablere et samarbejde med deltagerens sagsbehandlere, så vi kan følge op på hinandens arbejde. Ligeledes kan evt. urealistiske planer bearbejdes og ”aflives”, og der kan derpå laves nye planer. F.eks. hvis en deltager fortæller

mig, at han vil søge førtidspension, kan vi hurtigt få afklaret med sagsbehandleren, om det er en realistisk mulighed, eller om vi skal tænke i andre baner. Det er mit indtryk, at sagsbehandlerne har været glade for mine tilbagemeldinger.

(A) har fra uddannelsesforløbets start (og før) ønsket at få et truckcertifikat og arbejde inden for lagerbranchen. Desværre har han ikke kørekort, så truckcertifikatet ligger ikke lige om hjørnet. (A) havde en god lagerpraktik, hvor han gjorde sig meget positivt bemærket. På grundlag af mine samtaler med produktionschefen på hans praktikvirksomhed er der gode muligheder for, at han kunne få et ordinært arbejde dér (måske med løntilskud fra kommunen i en periode), hvis han søgte. Den eneste forhindring er, at han selv har en meget snæver opfattelse af, hvor langt væk et evt. arbejde må ligge fra hjemmet. Han ønsker kort transporttid mellem hjem og arbejde, og det har været meget svært at få ham til at se sit kommende arbejdsliv i et større perspektiv: at man kan starte med et job, som ikke opfylder alle éns forventninger og så senere skifte job, når man har fået noget erfaring inden for branchen.

(B)'s indsats på uddannelsesforløbet har svinget meget. Han var absolut ikke interesseret i lager, der for ham var et klart lavstatusområde. Til gengæld har han været meget interesseret i elektronik, og det er helt tydeligt, at han har en chance for at få arbejde i den branche. Tilbagemeldingen fra hans elektronikpraktik var, at han arbejdede godt, men at det er nødvendigt at være bedre til dansk, før han kan få et ordinært job. Hans sagsbehandler er nu i gang med at skaffe ham en individuel jobtræning i praktikvirksomheden kombineret med sprogskole. Hun har også tilmeldt ham et lodde- og montageuddannelsesforløb på AMU, som han starter på, hvis elektronikfaglæreren mener, at han har en rimelig chance for at gennemføre det.

(D) er uddannet ingeniør og har været indstillet på, at han i Danmark skulle finde et ufaglært arbejde. Begge hans praktikker forløb meget fint, begge steder har udtalt sig meget positivt om hans indsats. (D's) interesser går helt klart i retning af elektronikbranchen. Da han var i elektronikpraktik, var ejeren af virksomheden så venlig at anbefale ham videre til en bekendt, som "tilfældigvis" ejer en tæppefabrik, præcis det område, (D) beskæftigede sig med i hjemlandet. Vi har selvfølgelig store forhåbninger til denne kontakt, og (D) har aftalt møde med ejeren, men på nuværende tidspunkt ved jeg ikke, om det har givet resultat. Hvis ikke, arbejdes der videre med en plan, der hedder sprogskole kombineret med aktivering i en privat elektronikvirksomhed.

(E) har klaret begge sine praktikker utrolig flot! Både fagligt og socialt har det været let for hende at finde sig tilrette. Begge praktikudtalelser bekræfter dette. (E) var *meget* tæt på at få arbejde i den virksomhed, hvor hun var i elektronikpraktik, men desværre havde de lige ansat en anden, som skulle starte 1. april. Det var indehaveren ked af, for han mente, at (E) faktisk var bedre. Hvis den anden stopper eller han får brug for flere ansatte, er der ingen tvivl om, at han ringer til hende. Planerne for (E) går både på elektronik og lager, hun kan klare begge dele. Hun har tidligere ønsket et truckcertifikat, men har heller ikke noget kørekort. Truckcertifikatet ville øge hendes chancer for at få arbejde i lagerbranchen, og jeg har talt med hendes sagsbehandler om muligheden for at betale et kørekort, så planerne på længere sigt kan lade sig gøre. Ellers er det aftalt, at en individuel jobtræning i en lager- eller elektronikvirksomhed kombineret med danskundervisning er vejen frem. E søger arbejde sideløbende med dette.

Tilføjelse: (E) er pr. 18. april 2001 blevet ansat i den elektronikvirksomhed, hvor hun var i praktik.

(F) er 57 år, og det kan være meget svært at se, hvor han ville have en reel chance for at gøre sig gældende, når han både har alderen og sproget ”imod” sig. Han ville være en gevinst for enhver virksomhed, og han klarede også sin elektronikpraktik meget fint, og fik en utrolig flot udtalelse derfra. Hans sagsbehandler arbejder videre med en plan om individuel jobtræning i en elektronikvirksomhed, der arbejder med ”store” emner, evt. hans praktiksted.

(G) har klaret begge praktikkerne meget flot og er kommet ud med 2 gode oplevelser. Begge steder siger dog, at hendes dansk endnu er for mangelfuldt til, at hun kan få et ordinært job. Hun var selv meget begejstret for elektronikpraktikken, og uheldigvis er hun af den opfattelse, at intet mindre end et ”rigtigt” arbejde kan komme på tale nu. Jeg har formidlet en aktivering/individuel jobtræning i den virksomhed, hvor hun var i lagerpraktik. Lagerchefen har et stort socialt engagement, og der er ingen tvivl om, at G ville kunne bruge denne aktivering til at blive fagligt dygtigere og få brugt og udviklet sit danske sprog. På lidt længere sigt ville det være et springbræt til et ordinært arbejde, enten i samme virksomhed eller et andet sted. Det har ikke været muligt at få hende til at se, at dette er en god mulighed for hende. Hun tror, at det drejer sig om kommunal aktivering og er også overbevist om, at hendes danske er tilstrækkeligt til at kunne få arbejde. Jeg har orienteret sagsbehandleren, som så går videre i sagen.

(I) er en ung mand med masser af potentiale. Begge hans praktikker forløb utroligt godt, og især i elektronikpraktikken har de rost ham meget for at være hurtig, lave få fejl osv. De er interesserede i at ansætte ham, når de får brug for flere medarbejdere. Indtil da har han selv fundet arbejde på ”Bakken” i hele åbningssæsonen. Hvis han til den tid ikke har fået arbejde i sit praktikfirma, arbejdes der videre med hans ønske om truckcertifikat og alm. kørekort for at forbedre hans chancer for arbejde inden for lagerbranchen samt en individuel jobtræning i én af brancherne. Han mangler kun kontakten til arbejdsmarkedet for at få job.

(J) har fået arbejde i den virksomhed, hvor hun var i elektronikpraktik. Hun starter 1. april og virksomheden har aftalt med sagsbehandleren, at hun starter med løntilskud i en periode for derefter at blive ansat på almindelige vilkår.

(K) er 57 år og i hjemlandet var han selvstændig forsikringsmand og bogholder. Han har ikke været interesseret i dette uddannelsesforløb eller i at skifte spor, hvad erhverv angår. Det er aftalt med hans sagsbehandler, at hun forsøger at finde et kontor, hvor han kan komme i praktik/aktivering.

IV.7. Konkluderende bemærkninger

Bemærkninger om uddannelsesforløbets struktur

Den daglige undervisning har hos os været delt op på den måde, at dansklæreren havde holdet alene hver morgen, ca. 1½ time. Derefter kom faglæreren, og holdet havde ”fag på dansk”. Om eftermiddagen havde faglæreren holdet alene. Vi har ikke skelnet mellem ”dansk med faglærer” og ”fagundervisning med dansk”. Dette fordi vi gerne har villet opnå en stor grad af sammenhæng mellem de to fag, og i dagen som helhed. Deltagerne har været tilfredse med denne struktur, og jeg har også været tilfreds med de 1½ times dansk hver morgen, fordi det har givet ro til at koncentrere sig om mere danskfaglige områder. Det har været en meget passende vægtning af timerne, der må absolut ikke være færre timer med de to lærere sammen.

Antallet af fag har også været passende. To lange moduler er optimalt, så deltagerne stifter bekendtskab med to brancher, hvor der er tid til at få et godt kendskab til hver branche. Både lager og elektronik er meget velegnede fag, selvom der ikke er nogen direkte overføringsværdi. De kræver ikke særlige forkundskaber, og det er områder, hvor det stadig er muligt at få arbejde uden en høj grad af specialisering. Som tidligere nævnt er det en god idé at starte med lager, da det ikke er et meget teoretisk eller teknisk fag. Antallet af andre fag har også været passende. EDB, samarbejde og kvalitetskendskab er særdeles relevante fag, som giver deltagerne et stort udbytte.

Bemærkninger om de to praktikperioder

Hvis man skal udpege én ting, der er lykkedes i særlig grad på dette uddannelsesforløb, må det absolut være, at vi havde indlagt en praktikperiode efter hvert fagmodul. Der kan ikke siges nok positivt om dette. Deltagernes udbytte af praktikkerne har været meget stort! De har oplevet, at de har kunnet honorere de krav, der er blevet stillet til dem på en dansk arbejdsplads, og at vejen måske ikke er så lang, som de har troet. De har fået et lille indblik i en dansk arbejdsplads og fået konkretiseret, hvad de hver især skal arbejde videre på for at blive ansat i en lager- eller elektronikvirksomhed. Flere af deltagerne har fået så meget tro på sig selv, at de tør kigge i avisen og søge et arbejde.

For mit eget vedkommende er det første gang, jeg underviser på et uddannelsesforløb, hvor der er indlagt praktik. Jeg var selv med til at beslutte det, men jeg var noget betænkelig i starten af uddannelsesforløbet, fordi jeg ikke var sikker på, om alle deltagere ville få en positiv oplevelse. Jeg var usikker på, om de kunne klare sig med det dansk, de hver især kunne, da jeg ingen fornemmelse havde af arbejdsgivernes krav, og hvordan de i givet fald ville reagere, hvis en praktikant ikke kunne honorere deres krav.

Alle praktiksteder på nær én har virkelig gjort en stor og seriøs indsats for at give deres praktikant et realistisk billede af det arbejde, der udføres i virksomheden. Samtidig har de bestræbt sig på at give praktikanterne opgaver, de har kunnet magte.

Jeg har stået for fremskaffelsen af de fleste praktikpladser, og det viser sig at være en meget stor og meget langsom opgave. Det er desværre gået ud over danskundervisningen i både lager og elektronik, da jeg hurtigt fandt ud af, at hvis jeg skulle have fat i de relevante personer, skulle det være om formiddagen, altså i min undervisningstid. Jeg har talt meget med begge faglærere om, hvordan man ellers kunne organisere søgningen

af praktikpladserne, men vi vender hele tiden tilbage til, at det må være dansklærere/faglærere, der gør det, da de kender deltagerne. Det er nødvendigt at tage den enkelte deltagers behov og kvalifikationer i betragtning, når man skal finde praktikpladser, ellers kan han/hun måske ikke indfri virksomhedens forventninger.

Det har været utroligt spændende og lærerigt for mig at have kontakt til så mange virksomheder både telefonisk og på mine praktikbesøg. Jeg har været meget imponeret over det store arbejde, de har gjort.

Bemærkninger om dansk tests ved uddannelsesforløbets start og i slutningen af forløbet

Jeg vil ikke udbrede mig så meget om emnet, da jeg fuldt ud kan tilslutte mig og henvise til Inge Yükksekaya Olsens beskrivelse i hendes rapport fra forsøget i København. Det er en meget præcis beskrivelse, der også dækker min oplevelse med testene. For en ordens skyld, må jeg hellere sige, at jeg aldrig fik testet mine deltagere mundtligt, da opgaven var uoverskuelig.

Resultatet af deltagernes test ligner også det, Inge beskriver: generelt viser de en lille progression, men hos enkelte deltagere viser der sig det modsatte billede i enkelte discipliner.

Bemærkninger om samarbejdet mellem dansklæreren og faglærerne

Som det allerede fremgår, har faglærerne og jeg haft et rigtig godt samarbejde. Alle har været meget villige til at mødes med mig, når det har været muligt. Også hvad angår den evalueringsrapport, har lager-, EDB- og elektronikfaglærerne afset meget tid til at skrive rapporten sammen med mig. Også selvom det nogle gange er foregået efter en undervisningsdag.

På længerevarende kurser for denne deltagergruppe er det meget vigtigt at etablere en tolærerordning. Der må være en høj grad af sammenhæng mellem fag- og danskundervisningen for at støtte deltagernes læringsproces. Denne deltagergruppe kan drage stor fordel af en deduktiv og procesorienteret undervisning. Lærerne må derfor planlægge forløbet sammen.

Bemærkninger om deltagernes udbytte af uddannelsesforløbet

Faglærerne og jeg mener, at deltagerne har fået et udbytte af uddannelsesforløbet. De fleste deltagere har fået et stort fagligt udbytte og en større sproglig selvtillid. Ligesom på forsøgsforløbet i København er der også på dette uddannelsesforløb en sammenhæng mellem motivation og udbytte.

Deltagernes evaluering af uddannelsesforløbet:

- Vi har fået nye kvalifikationer inden for elektronik, lager, kvalitet, EDB, samarbejde og dansk.
- Vi er blevet bedre til dansk, fordi vi skriver og snakker på dansk og lærer mange nye fagord og mere grammatik.
- Vi har fået større kendskab til det danske arbejdsmarked gennem praktikken, virksomhedsbesøg og i de forskellige fag.

- Vi tror, at vi har en større chance for at få arbejde, fordi vi har fået flere kvalifikationer, er blevet bedre til dansk og kender arbejdsmarkedet bedre og kender nogle virksomheder.
- Det bedste ved uddannelsesforløbet var: Elektronik, dansk og værkstedsfagene sammen, praktikkerne, kvalitet og kontakt med flere danskere.
- Det værste ved uddannelsesforløbet var: Lang transport til Helsingør og Frederikssund, elektronikforløbet var for kort, praktikkerne var for korte, lagerforløbet var for langt.
- Praktikkerne er en god idé, fordi det giver større chance for at få arbejde, giver kontakt til arbejdskammeraterne, vi lærer arbejdsrutiner, arbejdssystemer og principper, og nogle er heldige at få arbejde efter uddannelsesforløbet.

Generelle anbefalinger til kommende forløb:

- Den daglige undervisningstid bør være som på ordinære AMU-uddannelser, dvs. 37 lektioner pr. uge, og tolærerordningen kan få mere tid.
- Hele uddannelsesforløbets længde kunne være 6 måneder, så de mindre fag som EDB, samarbejde og kvalitetskendskab kunne strække sig over lidt længere tid.
- Praktikperioder bør indlægges efter hvert store fagmodul.